No. 10. Donderdag 8 Maart 1923. 23ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie” en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te DJOKDJA, Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Busken Huet op Java.

(*Slot*).

Een geheime strooming, een overblijfsel misschien van den modernen Leviet in hem, trok dezen reiziger naar Malang's klein bedehuis aan den zoom van dien fraaien aloon aloon, waarover de waringins zoo indrukwekkend hunne forsche bladerentrossen laten hangen, waar de verre bergtoppen van Kawi en Ardjoeno den horizon zoo dichterlijk afsluiten. Deze omgeving ademde niet alleen wijding, maar ook verdraagzaamheid; hier de tinnen der mohamedaansche moskee en daar, met enkele erven slechts er tusschen, de muren van den christentempel. De toerist teekende in zijn dagboek aan: „Een klein landelijk kerkje, een gehoor van 50 à 60 personen, tamelijk goed gezang, een korte preek — het geheel maakte geen onaangenamen indruk. De preek liep over de voordeelen eener blijmoedige levensbeschouwing. Ds. B., predikant te Pasoeroean, die hier eens in de maand komt preken, heeft de reputatie een redenaar te zijn. Hij is een stil man met een zwaarmoedig uiterlijk (van daar vast zijne preek over de niet-zwaarmoedigheid), plomp-modern, maar met gemoed en niet zonder denkbeelden.”

Een paar dagen bracht hij door op het cultuurland van den heer Lebret, „den vrij-arbeider aller vrij-arbeiders”. En even kort als den dominee beschreef hij den landheer: „kinderloos, geheel en al Javaan geworden met de Javanen, in zijn huis en tegenover zijn volk een even groot aristocraat als een regent of wedono; overigens door en door, tot overdrijvens toe, een burgerman, iemand die souspieds en bretels draagt.”

De kleine incidenten van dit „springtogtje” waren overigens de gewone, gelijk ze in den regel iederen gunstig geïntroduceerden vreemdeling te beurt vallen. Hij maakte in 't binnenland visite's bij wedono's, zag iets van de cultures en van de machinale bewerking der producten, woonde recepties bij en liet zijn oog gaan over de verschillende typen van het volk. Bij de vrouwelijke typen ontmoette hij soms enkele, die niet gezind waren hunne natuurlijke voordeelen ten offer te brengen aan den *adat*, met name het gebruik van het tandenvijlen. Zulke vond hij onder de dochters van den bejaarden regent van Malang, „waarvan eene Fatima heet en er bijzonder goed uitziet, lieve oogen, een lieve mond, fraaye witte tanden en een slank en zedig postuurtje.”

Probolinggo vormde, oostwaarts, den terminus van zijn reis, en ook hier bleef de goede dunk behouden. Hij bezocht er de suikerfabriek *Bajeman*; hij prees die welonderhouden wegen, die reeksen van schaduwboomen, die veelheid van gewassen te velde, het verzorgde uiterlijk der kampongs en al de verschijnselen eener ordelijke inlandsche samenleving. In de Europeesche samenleving vielen hem scherp gemarkeerde figuren op. Op het land *Kedawong* b.v. die van de Indische matrone, welke door Betje Wolff „'n goeie klos van een vrouw” genoemd zou zijn geworden, maar met dat al zich

In weerwil van strijd, dringt door, als het eeuwig licht, de toenadering tusschen de volken der aarde.

geen ooren liet aannaaien, door inlander noch Europeaan. Een andere maal was 't het type van den oudgast-resident, die in zijn verloftijd in Europa nog vrij wat wild haar op het hoofd groeide. Thans was 't er af, die wildheid; en het haar ook. In een brief aan zijn vrouw schreef hij:

„Zaterdag heb ik met den heer V. gedejeuneerd bij den resident C., een ietwat bejaarde Don Juan, van eene goede familie en met goede manieren, die eenige jaren geleden in Holland zijnde er eene Haagsche dame (française) op na gehouden heeft, die hem in 24 maanden *f* 40.000 heeft gekost. Zijn laatste cadeau aan haar (zegt de faam) is, in verband met zijn naam, geweest een *coupé russe*, van ik weet niet hoeveel honderd gulden.”

Mevrouw Huet, dezen brief ontvangende, was denkelijk scherpzinnig genoeg om daaruit te besluiten, dat deze C de aanvangsletter moest zijn van Couperus (*coupé russe*).

In een pasangrahan bij Modjokerto trof hij een anderen resident aan, dien van Soerabaja, welke hier op eene inspectiereis zich tijdelijk ophield. 't Was S. van Deventer, later Raad van Indië, die zijne loopbaan was aangevangen als surnumerair en eindigen zou als lid van den Raad van Indië. Hij was in tweeden echt gehuwd met eene jongere zuster van Mina Kruseman en zou in haar gedenk-

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

schrift, *Mijn Leven,* meer dan eens door deze heftige schoonzuster over den hekel worden gehaald. Zoo'n pasangrahan in 't binnenland was veelal een rustig, zelfs een al te rustig verblijf, waar reizende Europeanen al spoedig zich de verveling van 't lijf trachtten te houden door het kaartspel. Zoo gebeurde het ook bij de ontmoeting tusschen redacteur en resident; Huet was dien avond mee van de partij en erkende in zijne briefwisseling: „Van Deventer was zeer beleefd." 't Mocht wel, want in zijne jonge jaren, en ook later nog in Indië was hij op zijn manier dienaar van de Muzen geweest, auteur van verzen en novellen — en welk een bescheiden letterheldje was hij tegenover den schrijver der *Literarische Fantasiën en Kritieken.* Later, tijdens zijn verloftijd in Nederland, ondernam hij een gansch anderen arbeid, de *Bijdragen tot de kennis van het Landelijk Stelsel op Java.* En 't is waar, op dàt terrein kon Huet hem weer niet volgen.

Drie weken ongeveer had het uitstapje geduurd, en in dien korten tijd had hij vele nieuwe kennissen gemaakt, vele nieuwe dingen gezien. Te Samarang een boot overblijvende, vond hij nog even tijd om naar Klatten te reizen en in dien omtrek, op de suikerfabriek *Gondang,* zijn jongeren broeder Jan te bezoeken. 't Geen hem bij de aanraking met zoovele inlandsche notabelen opviel, was de omstandigheid, dat hij zoo vaak „geïnterviewd" werd over de kosten eener huishouding in Holland. Dat wilden de vragers strijk en zet weten, voor den tijd dat zijzelve hun passage naar 't vaderland zouden kunnen bespreken. Hij was toen pas een jaar uit Haarlem, hij moest daarvan op de hoogte zijn. „Gij zoudt niet gelooven," zoo schreef hij aan zijne vrouw, „hoe vaak ik op mijn reisje datzelfde onderwerp heb moeten behandelen. Alle menschen willen naar Holland, en allen willen van den pas uit Holland aangekomene weten van hoeveel zij daar leven kunnen. Ik heb er ontmoet, die vreesden niet te zullen rondkomen met *f* 16.000 's jaars; anderen, die geloofden aan *f* 12.000 genoeg te zullen hebben; nog anderen, die het er voor hielden dat *f* 3400 (welk een val!) een fatsoenlijk inkomen was. De kapitein-kommandant van het garnizoentje te Bojolali beweerde dat, wanneer hij zijn tijd als majoor zou hebben uitgediend, hij van zijn pensioen (*f* 2400) zijn staat zeer goed zou kunnen ophouden. Hem en al de anderen heb ik volkomen gelijk gegeven."

Het toeval bedreef nog op 't laatst zijn moedwil aan dezen reiziger, doordien het hem de terugreis van Samarang naar Batavia deed aanvaarden met dezelfde scheepsgelegenheid als H. J. Lion. Met zijn heftigsten tegenstander in de dagbladpers derhalve, met den kolonialen ijzervreter, die gewoon was de tegenpartij niet zoozeer te kastijden, als wel bont en blauw te slaan. De situatie bracht hem tot den uitroep:

„Verbeeld u, dat wij schipbreuk leden, en ik hem redden moest, of hij mij!"

De reis liep evenwel zonder averij af, en zonder de noodzakelijkheid voor een van beiden om zich aan eene zoo onbetrouwbare *planche de salut* vast te houden.

De tijd kwam, dat het kleine huishouden op Kramat nog eens weer incompleet zou worden. Ditmaal niet door de afwezigheid van den huisvader, die op reis ging, maar van de huismoeder, die voor hare gezondheid tijdelijk naar Buitenzorg verhuisde.

In die dagen voerde Huet het bestaan van een stroowedu wnaar, en zijne brieven aan de afwezige komen 't bevestigen (zoo dat nog noodig ware) welk een geestvol correspondent en zorgvol huis-

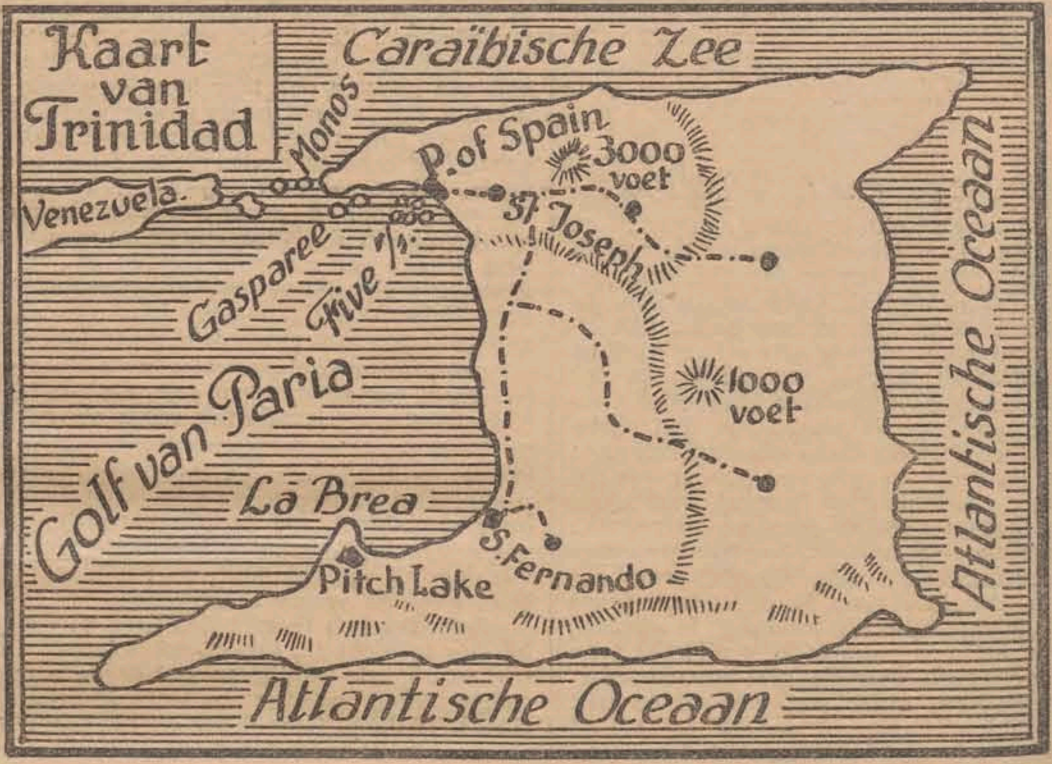
Feuilleton.

Van Curaçao naar Trinidad

per S.S. „Nickerie".

(Vervolg.)

Hoewel we ons twaalfuurtje bij ons hadden, dank zij de goede zorgen van Mrs. Snodgrass, verlangden we iets te

drinken, en de chauffeur verzekerde ons, dat het groote gebouw, hetwelk we op eenigen afstand zagen, een hotel was. Dichtbij gekomen, bleek het echter te zijn de verblijfplaats van het ongetrouwde personeel der oil-fields. Een der heeren was echter zoo vriendelijk op mijn man's verzoek, koffie voor ons te bestellen, die ons door een jongen, met de noodige sandwiches, in de auto gebracht werd. Het getrouwde personeel woont met hunne families in verschillende bungalows (kleine landhuizen van één verdieping), op wat meer beschaduwd terrein hier en daar verspreid. Later hoorden we, dat het klimaat daar zeer ongezond is, en velen, door koorts aangetast, weer naar Europa terug moeten. De directie doet echter alles, om het den jongelui zoo aangenaam mogelijk te maken; zoo worden af en toe zelfs danspartijen gegeven, waarvoor de invités van Port-of-Spain dan komen, óf per auto, óf ook

vader de voormalige „beul van Haarlem" was.

Hij raadt haar aan naar Teysmann te gaan (den bekenden Hortulanus, J. E. Teysmann, voor wien een gedenkteeken in het Buitenzorgsche park werd opgericht) en naar den directeur van den Plantentuin Scheffer, die haar zeker wel helpen kan aan stekken voor hare geliefkoosde sierplanten. Weet zij, tegen den dag zijner overkomst, den weg reeds naar de rozen, de vermaarde egelantiers en centifolia's van Buitenzorg? „Pas op dat gij mij die toonen kunt, want als wij te Batavia terugkwamen en wij hadden die rozen niet gezien, zou het slecht met ons afloopen". Verjaart in Nederland zijne schoonmoeder, dan klinkt het: „Drink gerust een halfje champagne, lieve vrouw, en moge het u goed bekomen!" Dan zijn er huishoudelijke zaken aan de orde; hij heeft kleine rekeningen betaald van het huishoudgeld, en daarvoor met de vingers in haar geldbakje gezeten, als een kind in het grabbelbakje. Maar waarom laat zij hem zoo lang zonder bericht? „*Natuurlijk* heb ik voor mij zelven geen behoefte aan berichten. Maar tegenover huisgenooten, die van tijd tot tijd komen vragen: „Njonja sama sinjo ada baai?' tegenover vreemden, bij wie men gaat, en die den gast met een: „ Goede tijding van Buitenzorg zeker?" begroeten, zou het aangenaam zijn over eenige inlichtingen te beschikken.

Heeft zij het eenzaam, des avonds, in die holle logementskamer ginds; verveelt zij er zich — „verveel u eerzaam!" Maar neen, zóó meent hij het toch niet. Zijne eigenlijke gewaarwording is: „Bij het verhaal van uwe avonden krimpt mij het hart digt." Kan zij zich echter niet onledig houden met hem brieven te schrijven? brieven, welke hij zoo gaarne ontvangt, zoo vaak herleest. „Ga zoo voort, mevrouw, en gij zult den hemel aan mij verdienen." Dan is er een vaatje nieuwe haring uit Holland gekomen, en 't had bewaard moeten blijven tot hare terugkomst; maar ziedaar, de eigendunkelijkheid van kokki heeft op die reserve en op het vaatje zelf inbreuk gemaakt, heeft er hem van laten snoepen. — „Tot uw en mijn troost echter kan ik er bijvoegen dat, als dat nu *nieuwe* haring verbeeldt, ik van elke kennismaking met *oude* verschoond wensch te blijven." Enz.

Eenmaal aan hare „Luftkur" bezig, was 't voor mevr. Huet eene verbetering, dat zij het logement te Buitenzorg kon verwisselen voor het gastvrije dak van den landheer A. W. Holle te Parakan Salak. Alleen, de gemeenschap tusschen beide echtgenooten werd nu zooveel bezwaarlijker. Er was toen nog geen sprake van een Zaterdagschen *train des maris* naar Buitenzorg; het traject derwaarts moest per reiswagen afgelegd worden en kostte telkens ƒ 32.50. Thans, op het bekende theeland, was zij nog verder, nog onbereikbaarder. Doch zij was nu eenmaal „naar boven" gegaan om verandering van lucht en wat het zwaarste was, moest het zwaarste wegen. Hoe lang zij daar zou kunnen blijven in een huis, dat het hare niet was, slechts voor haar opengesteld onder den invloed van hetgeen er nog van de indische gastvrijheid was overgebleven, dit liet hij over aan haar...... instinkt. Bemerkte zij op den duur, dat zij te veel begon te worden, dat zij had „outlived her welcome", dan de koffer gepakt!

„Laat ons de afspraak maken dat, indien gij het gevoel hebt aangenaam te zijn, gij blijft tot Zondag den 14den; terwijl gij in het tegenovergestelde geval uwen gastheer eenvoudig verzoekt een dos-à-dos te doen bestellen op Parang Koeda."

Wat het huishouden op Kramat betrof, men moet aannemen, dat het tamelijk grootscheeps was

---

wel per boot.

Weldra ging het nu weer verder, naar het eigenlijke doel van onze tocht: het Pitch Lake (100 acres in uitgestrektheid) eenige minuten per auto van het z.g. hotel verwijderd. Wat men te zien krijgt, is niet veel meer dan een groote modderpoel, met hier en daar wat vasten grond of plasjes water en een leelijk, met gras en onkruid begroeid terrein rondom.

Voor hen, die zich wat van het meer hebben voorgesteld, zou het een groote teleurstelling opleveren, doch wij waren geprepareerd, dus was het geen deceptie voor ons. Het eigenaardige van het meer is, dat men het nu al 50 jaar lang exploiteert, en dat het steeds in zijn zelfden toestand blijft: de plaats, waar men den eenen dag het asphalt heeft uitgegraven, vormt geen kuil, doch is den volgenden morgen weer geheel van zelf dichtgevloeid.

Het asphalt, en ook de olie van de oil fields, worden in tonnen en bakken langs bovengrondsche kabels naar een langen pier gevoerd, en zoo direct in Engelsche booten verscheept. Werkvolk of opzichters waren niet te zien toen wij bij het meer waren; er werd dien dag waarschijnlijk niet gewerkt, zoodat we, jammer genoeg, niet veel konden te weten komen. Ons restte dus niets anders dan huiswaarts te gaan, volgens denzelfden weg, dien we gekomen waren. Alleen liet de chauffeur ons nog iets meer van San Francisco zien, waarvan men ons vertelde, dat het klimaat er allerst heet moet zijn, wat wij op onzen rit door de stad ook wel bemerken konden.

Om 3 uur waren we terug en maakten we, na de thee gebruikt te hebben en wat verfrischt te zijn, nog een heerlijke wandeling door den Botanical Garden met zijn hooge belvédère, van waaraf men een schitterend gezicht op zee en stad heeft. Dat we, na zoo'n wel besteedden dag en zonder ons gewone middagslaapje, 's avonds omvielen van den slaap, laat zich denken. We gingen dus extra vroeg ter ruste.

Ik zeide, op onzen tocht naar The Lake veel Britsch Indiërs te zijn tegen gekomen, en nu valt het me in, over deze menschen nog heel niets verteld te hebben.

Toen we pas in ons pension waren aangekomen, den dag van aankomst op Trinidad, was mijn man even alleen de straat opgegaan om te zien Trinidad's geld te krijgen, en verrukt kwam hij terug: „Ik heb een Britsch Indiër gezien!" Ik benijdde hem om dat groote buitenkansje, en had spijt niet mede te zijn gegaan, om dat wonder ook te hebben kunnen aanschouwen, doch heel gauw kwamen we tot de ontdekking, dat het op Port-of-Spain en op heel Trinidad wemelt van de Britsch-Indiërs, kortweg „coolies" genoemd.

Het zijn menschen, in vorige jaren door de Engelsche Regeering van uit Britsch-Indië naar Trinidad gezonden, om daar op de plantages, waar steeds handen te kort komen, te werken. Ze kwamen, alleen of met vrouw en kinderen, op kosten van het Rijk, hadden een contract voor 5 jaren, waren natuurlijk aan zekere voorwaarden gebonden wat w[illegible] prestatie betreft, en konden dan weer op 's Rijks kost[illegible] naar hun land terugkeeren. Wie blijven wilde, kon blijven, en velen beviel het leven op Trinidad dermate, dat ze niet meer terug wilden, doch op eigen gelegenheid werk zochten. Nu echter heeft de Regeering die zaak stop gezet, daar men het in den tegenwoordigen democratischen tijd als een soort van slavernij beschouwde. Door vele plantage-houders wordt dit betreurd, daar men zeer van hun werk gediend is en er steeds handen te kort komen. Men heeft dus pogingen aangewend den ouden toestand weer te bestendigen, ik meen, met niet veel kans van slagen.

In tegenstelling met de negerbevolking, die ook sterk op het geheele eiland vertegenwoordigd is, zijn de Indiërs een mooi type van menschen. Ze zijn tenger, goed gebouwd, zoowel vrouwen als mannen, met fraaie, lichtbruine huidskleur. Hun kleeding is opvallend. Ze gaan steeds in het wit gekleed, terwijl de mannen een witten of rooden lap als muts om het hoofd hebben geknoopt, en de vrouwen lange, witte, of ook wel fraai gekleurde shawls los over het hoofd dragen. De meeste mannen dragen bij een soort van kiel geen pantalon, doch hebben een groote, witte lap als een broek om de beenen geslagen. De vrouwen loopen in rok en los hangend jakje, soms van fraaie witte borduursels voorzien. In neus en ooren, ook nog wel boven in de oorschelpen, dragen ze gouden ringen, en velen van hen ook nog een soort van gouden broche (iets dergelijks als onze Zeeuwsche knoopen) plat tegen den linkerneusvleugel. Zilveren ringen sieren armen en enkel, en we zagen vrouwen, die hun geheele onderarm met zilver bedekt hadden.

Er zijn echter ook zeer arme menschen onder hen, in de jammerlijkste lompen gekleed, zooals men in Holland zelfs den allerarmsten bedelaar nooit zal zien op straat. Ze leven op de straat, hebben hun hebben en houden in een bundeltje bij zich en eten zelfs vuil van de straat. 's Avonds ziet men hen op stoepen of tegen een muur aangeleund, onder een of ander balcon hun nachtrust nemen en de politie schijnt die toestanden oogluikend toe te laten. Hinderlijk voor de voorbijgangers zijn ze in 't geheel niet. Ze huwen onder elkaar en het meerendeel woont in groote koelie-dorpen bij elkaar. Van een katholiek (Hollandschen) priester, een sympathiek man, met wien we toevallig in de tram kennis maakten, en die we later tot ons genoegen

opgezet, lezende van een huis „dat een kasteel gelijkt door zijne grootte", van vijf paarden op stal, van een erf, dat drie tuinjongens vereischte voor het onderhoud, van dineetjes, welke de traditie van de Amsterdamsche bij Potgieter voortzetten. Wanneer de vrouw des huizes aan hare verjarende moeder in 't vaderland een felicitatiebrief gaat schrijven, dan ontvangt zij uit het Bataviasche dagbladbureau de opdracht: „Voeg er bij, dat gij dien dag met uw eigen rijtuig, vier paarden, vier jongens en een meid te Buitenzorg waart, en op hare gezondheid een halfje champagne gedronken hebt."

Intusschen was zijne levenswijze geenszins die van een indischen baanderheer, of van een dier *grand train* voerende Preanger landheeren, bij een waarvan zijn vrouw te gast was geweest. In een brief aan zijn zwager in Nederland hoort men hem opbiechten dat zijn huis heel goed is, maar eenvoudig, en dat zijne vrouw al hare japonnen zelf maakt. Weinig gasten over den vloer, weinig deelneming aan wereldsche verstrooiing — „onze liefste gemeenschappelijke uitspanningen zijn, 's morgens eene wandeling in den tuin, die buitengewoon diep is en van achter aan een bogt in de rivier uitkomt; 's avonds een toertje. Onze hollandsche liefde voor honden hebben wij hier op paarden overgebragt, die behalve het genoegen, dat men er aan beleeft door ze te zien en te verzorgen, in Indië daarenboven de dienst van schoenen en laarzen verrigten.

En van knieschijven, had hij er kunnen bijvoegen. In dit Indische land van rijden en rossen raakte men het loopen ontwend. Later, na een tweejarig verblijf in deze Bataviasche buitenwijk (Kramat) zocht hij 't hooger op, en vestigde zich te Buitenzorg. Over die nieuwe woonplaats liet hij zich uit: „Precies een Geldersch dorp met bergen, en waar 's Lands Plantentuin de rol van buitenplaats vervult. In alle opzigten heb ik het hier zeer naar mijnen zin. Holland is beminnelijker op een afstand dan van nabij gezien, en ik geef hier aan mijne voormalige vrienden, die het woord „stilstand" tot leus schijnen gekozen te hebben, en wier leven mij toeschijnt op dat eener witte muis in een draayend kooitje te gelijken, minder aanstoot."

Tot dit gevoel van behagelijkheid droeg zeker bij het onafhankelijke van zijne positie, en de voorspoed van de door hem geredigeerde *Java Bode*. Het denkbeeld om in Holland weer loonschrijver te worden als vroeger bij de *Opregte Haarlemsche Courant*, om meeningen en stellingen te verkondigen, welke niet zijne eigene, maar die van zijne broodheeren waren, bleef hem verre. Zelfs in de hoofdstad, in ruimer omstandigheden dan te Haarlem, had hij onder die voorwaarden de „koningin der aarde" niet langer willen dienen. *Quid Romae faciam? Mentiri nescio.* (Wat zoude ik te Rome doen? Liegen kan ik niet.)

Vier jaren na zijn optreden bij de indische pers werd zijne ster nog eens weer uit haar baan geslingerd, gelijk dat vroeger al eens met zijne kerkelijke bediening als Waalsch predikant het geval was geweest. En ook in zijne letterkundige loopbaan als *Gids*-redacteur. Er kwam een schok, die hem deed tuimelen; doch slechts voor kort. Gelijk zoovele indische redacteurs, voor en na hem, geraakte ook hij in geschil met de uitgevers, die hem uit het vaderland ontboden hadden. De *Java Bode* was destijds geen vennootschap, met aandeelhouders en commissarissen als toeziende voogden; het blad was het eigendom van enkele personen, en met deze kwam Huet (wiens scherpte ook

---

weder eens op straat ontmoetten, en die ons veel van Trinidad toen vertelde, hoorden we, dat het den laatsten tijd wel een enkele maal gebeurde, dat een Indiër met een negerin trouwde of omgekeerd. Door z'n werken onder de melaatschen kwam hij veel met het volk in aanraking en volgens hem zou de vermenging van die beide rassen een prachtsoort menschen opleveren; de neger is physiek sterker, de Indiër daarentegen mooier gebouwd en veel intelligenter. Als huisbedienden heeft men zeer gaarne koelies, doch heel veel schijnen ze niet voor dat soort werk te gevoelen. In de steden ziet men hen veel op straat, ze doen waarschijnlijk aan huis-industrie, en op het land werken ze veel op de plantages of aan het onderhoud der wegen. We zagen op onze autotochten ook wel vrouwen met dat werk bezig.

De mannen zijn zeer jaloersch, waardoor er nog al eens een voor moord of mishandeling in de gevangenis komt. Dit laatste hoorden we van den gevangenbewaarder, bij ons bezoek aan eenige gouvernementsgebouwen, waartoe we door een familie waren uitgenoodigd, bij wie we geïntroduceerd waren. Dat bezoek aan de gevangenis beviel ons maar matig; het moge interessant zijn, doch die arme stakkerds daar te zien, ons onze vrijheid moetende benijden, 't is geen opbeurend schouwspel, waarbij het zien van de drie stroppen, naast elkaar aan een zoldering (de veroordeelden moeten staande hun hoofd door den ring steken, waarna de losse dubbele luiken onder hunne voeten worden weggenomen, zoodat ze komen te hangen) de deur dicht deed.

Van de belangrijke watervallen bezochten we er slechts een: de „Blue Basin". De duur van de autotocht is 2 à 3 uur, en Port-of-Spain verlatende, komt men al spoedig door het interessante koelie-dorp „Woodbrook". De weg gaat verder langs cocos- en cacaoplantages. Vooral de rijpe, gele en warmroode vruchten van de cacaoboomen, meest langs den stam of aan dunne takjes hangend, maken een aardig effect. De auto kan niet geheel tot aan den val komen, doch aan de plaats waar hij stoppen moest, kwam een groote negerjongen, belust op een fooitje, toeloopen, om ons over het tamelijk lastige bergpad den weg naar den waterval te wijzen. Het had dien morgen hard geregend, en het van de bergen stroomende water was daardoor bruin gekleurd, zoodat het zijn naam geen eer aandeed, doch niettemin was het een aardig, hoewel niet zeer grootsch gezicht, het water ongeveer een 30 Meter naar beneden te zien komen, een meertje vormend in de komvormige ruimte, daar door de bergen ingesloten. De bergen op Trinidad zijn niet zeer hoog; men moet eigenlijk meer van enorme heuvels spreken, met drie hooge punten van 1000—3000 voet hoogte, doch ze zijn verrukkelijk begroeid, zoodat men door de afwisseling van heuvels en dalen de verrukkelijkste kijkjes heeft.

Een heerlijk uitstapje, dat we ook maakten, was naar het eiland Gasparee, dicht bij de kust gelegen. We vertrokken 's morgens om 8 uur met een flinke stoomboot, die eenige keeren per week de verbinding tusschen Port-of-Spain en de omringende eilanden onderhoudt. Passage voor ons beiden: 1.68 dollar. Eerst voeren we langs de Five Islands, 5 kleine, dichtbegroeide, heuvelachtige eilandjes, waarop een of meer landhuizen stonden, die veel gemeubileerd verhuurd worden en waar jonggehuwden dikwijls de wittebroodsweken gaan doorbrengen, idyllische plekjes, waar men zich bezig houdt met visschen en roeien en zwemmen en luieren, en naar de druk voorbijgaande schepen te kijken. Dan passeerden we het „Prisoners Island", waar de groote gevangenis boven op een heuvel staat en men de veroordeelden bezig ziet met het afhouwen der rotsen en het planten van palmen, en verder kwamen we voorbij nog eenige kleine eilandjes, die allen hun roeiboot zenden, zoodra ze de fluit van onze boot hoorden, om reizigers, lading en post af te halen of aan te brengen; door de deining van het water gaat dit nu niet altijd even gemakkelijk, vooral als het kleine roeibootjes zijn. Om 10 uur, nadat we steeds de kust van Trinidad op korten afstand gevolgd hadden, kwamen we aan het eiland Gasparee, dat wat grooter is dan de andere eilanden, zoodat het er ook vier landingspunten, op verschillende afstanden van elkaar, op na kan houden. De laatste punt van het eiland was de plaats, waar een aardig, flink hotel gebouwd was, en van hier uit werd een steamlaunch gezonden, om de reizigers af te halen, daar de boot ook hier niet onmiddellijk aan wal kan komen. Wij stapten hier af. Een kleine inham van de zee, met een balk er van afgescheiden, want het water wordt zeer gauw diep, was door het hotel voor badgelegenheid gereserveerd, en daar we onze badcostuums bij ons hadden, verfrischten we ons allereerst in het heerlijke, heldere water. Nauwelijks weer in ons kleedkamertje teruggekeerd, begon het te stortregenen, hetgeen ons verhinderde nog vóór de lunch een kleine wandeling te maken om het eiland te verkennen. Het speet ons, dat de tijd ons ontbrak om het in zijn geheel te zien; om 2 uur reeds zou de boot ons weer op komen halen, en hadden we meer dagen nog voor ons gehad, dan hadden we gaarne den nacht in het hotel overgebleven. De lunch was rijkelijk en goed, voor 1.20 dollar per persoon; voor 2 personen heen en weer in het motorbootje werd ons 48 American cents, dus een ƒ 1.20, berekend. Ik geef al deze prijzen, om eenigszins een idee te geven, wat het reizen in deze streken kost.

(Wordt vervolgd.)

niet in zijn pen alleen lag) in eene botsing, die tot eene scheiding voerde. Een hunner meende, dat de gewezen predikant, de gewezen *Gids*-redacteur, de gewezen ondergeschikte der firma Joh. Enschedé en Zn., thans een „homme fini" was. Maar Huet toonde, dat hij nu eerst zou beginnen. Met de finantieele hulp van eenige Bataviasche notabelen richtte hij een eigen courant op, die hij het *Algemeen Dagblad van Ned.-Indië* noemde. Feitelijk zou dit blad meer ongemeen dan algemeen worden, doch bij dien voorbarigen doop liet zich dit nog niet vooruitzien. Zelf was hij goedsmoeds, en vleide zich met dien titel van algemeenheid. Aan prof. G. D. L. Huet te Leiden schreef hij:

„Met 1 April (1873) ga ik mijn eigen courant oprigten. Dit is eene goede schrede voorwaarts, maar niet in de rigting van eene bespoedigde terugreis naar Holland. Voorhands heb ik de satisfactie de eenige Indische courantier te zijn, die het zoo ver heeft gebragt, dat hij een eigen blad bezit, gedrukt op zijn eigen persen en geadministreerd door zijn eigen personeel."

Dertien jaren lang was hij van dat blad de eigenaar, de hoofdredacteur en de ziel. Toen hem in 1887, aan zijn schrijftafel te Parijs zittende, voor altijd de pen ontviel, schreef een zijner vrienden te Batavia aan een vereerder in Nederland:

„Het heengaan van Busken Huet laat ook in het indische leven eene groote leegte achter; bijna twintig jaren heeft hij voor het indische publiek gewerkt, en heeft hij voor de intellectueele ontwikkeling der europeesche maatschappij in deze gewesten meer dan eenig publicist gedaan."

Bij deze nieuwe onderneming kwam hem eene gave te pas, door zijne vrienden nog niet opgemerkt: de gave der organisatie. Het geheele raderwerk van redigeeren, administreeren, expedieeren, drukken, collaboratie, enz., moet in elkaar gezet en aan den gang gehouden worden. Een zijner onderhoorigen leende hem den naam voor zijne firma (Ernst en Co.) en werd officieel peter van het organisme. Er werd eene eigen drukkerij opgericht en met Chineesche letterzetters bevolkt, daarbij een toko voor schrijfbehoeften, er kwamen beslommeringen van allerlei aard, en de man uit wiens pen het *Land van Rembrand* zou vloeien, moest zich hier dag aan dag afsloven met „faire la cuisine du journal" gelijk men in Frankrijk placht te zeggen. Maar hij kwam er door heen. Hij volgde den Engelschen stelregel dat, wanneer eene zaak waard is verricht te worden, zij ook waard is goed verricht te worden, en kweet zich met nauwgezetheid van zijn taak. Algemeen zou dit *Algemeen Dagblad* nooit worden, maar zoo de kring der lezers betrekkelijk klein bleef, het was een uitgelezen kring.

Te Batavia had hij een leesgezelschap opgericht, te Buitenzorg nam hij de leiding op zich van eene reeds bestaande rederijkerskamer, en het was voor deze indische dilettanten, dat hij enkele Fransche blijspelen vertaalde. Meer nog: in *Les Serments d'Horace*, als „Hectors Eed" op het affiche geplaatst, vervulde hij zelf de rol van Hector. Ter wille van het goede doel, moet men gelooven, want zijn dunk van de openbare vermakelijkheden in Indië was niet hoog. 't Was kunst, welke hij stigmatiseerde met het gezegde van Johnson over de poëzie van zekeren Spratt: „I would rather praise it, than read". Hetgeen voor de indische vertooningen wilde zeggen: liever er iets goeds van te schrijven dan ze bij te wonen.

Echter waren er uitzonderingen. B.v. die opvoering van *Les enfants d'Edouard* in het paleis van den gouverneur generaal (Loudon) waarbij hij zorgde tegenwoordig te zijn. Anders had hij voor zijne *Literarische Fantasiën en Kritieken* het opstel „Eene Tooneelvoorstelling te Buitenzorg" niet kunnen schrijven.

Met deze deelneming aan het gezellige leven, met zijn Buitenzorgsch huishouden, zijn werk voor de pers in Holland, zijne briefwisseling met de vrienden aldaar, 't meest nog met zijn courant had hij de handen vol. Ook deze arbeider kwam de voorstelling wraken, zoo lang in Nederland gangbaar gebleven, omtrent indische gemakzucht, indische vadsigheid. Hij werkte voor twee; en geen middag-siesta, geen copieuse rijsttafel. Met een aangekleede boterham liep het af. Niettemin werd er nog wel eens tijd te weinig uitgespaard; de machine dreigde soms onklaar te worden. In een zijner brieven morde hij: „Ik heb geen idee's en toch moet die vervl...... courant er dagelijks althans één behelzen!"

't Was de slaaf van de drukpers, die hier even aan zijn keten rukte. Hij voegde er nog bij:

„Kon ik nu maar zeggen zooals Multatuli: „Zie mijne Ideeën". Trouwens, in de twee *Bat. Handelsbladen*, die ik u heden zond, verdringen de gedachten elkander ook niet. Maar wie wil de gelijke zijn van zulk uitschot!"

Op zijn redactiebureau schreef hij die politieke artikelen, waarvan hij later de belangrijkste samenvatte in zijn werk *Nationale Vertoogen*. Des avonds kwam de literator aan de beurt; dan werkte hij tot in den nacht aan opstellen, welke evenmin verloren zouden gaan in de vergeten jaargangen eener indische courant, welke bewaard zouden blijven in de reeks der *Litterarische Fantasiën en Kritieken*. De dagteekeningen wijzen uit, dat zijne studiën over Thackeray, Dickens, Disraeli, Gorter, Tollens, van Haren, Lamartine, Gautier („j'en passe et des meilleurs!) allen in de koelte van een Indischen avond geschreven werden. Ze behooren tot zijne „naer de lamp rieckende heldenvonden", ze zouden worden zijn gedenkteeken duurzamer dan metaal.

Daarbij had hij eene tamelijk uitgebreide briefwisseling te voeren met zijne geestverwanten in Nederland, Francisca Gallé, mevr. Bosboom-Toussaint, dr. van Deventer, Potgieter vooral. Had hij niet een zeer krachtig gestel gehad, hij had een zoo afmattenden geestesarbeid onder den hemel der tropen niet gedurende acht jaren kunnen volhouden. En ofschoon die arbeid hem zoozeer in beslag nam, gaarne verlevendigde hij aan eigen disch de reminiscentiën van die letterkundige soireetjes, welke aan Potgieters huiselijk leven zekeren glans hadden bijgezet. Gelijk de geletterde Amsterdamsche handelsagent, die hield van een geestig woord en een fijnen schotel, van een pittig glas zoowel als van eene pittige *repartie*, beminde ook zijn naar Indië uitgeweken geestverwant goede sier; voor zoover 't een smaakvol man mogelijk is dat begrip op Java in toepassing te brengen. Toch was hem dit meer middel dan doel. Hij hield minder van tafelgeneuchten dan (te samen met zijne vrouw) van de geneuchten in eigen hof, van die tuinierskunst des amateurs, welke Macaulay (in zijne studie over lord Bacon) gerangschikt heeft onder de zuiverste en vreedzaamste ontspanningen, aan welke de sterveling zich kan overgeven. *Sorghvliet* heette zijn vroeger optrekje te Bloemendaal, en „zorg-vlied" moest zijn huis op Kramat, daarna zijn huis te Buitenzorg hem wezen; een wijkplaats, waar iedere boom, iedere sierplant hem gemeenzaam was en waar hij, gelijk Cats van zijn *Sorghvliet* getuigen kon:

Hoe soud' ick het al uytleggen,
Dat het sinryck Sorgh-vliet teelt!
Yder plantjen heeft syn seggen,
Yder Bloemtj' een sinne-beelt.

De Indische zon, de Indische samenleving begonnen hem na een verblijf van acht jaren intusschen te veel te worden. Hem beving die sluipende apathie, waarbij de Europeaan in eene besproken plaats op een mailboot het eenige middel ziet tot eene lichamelijke en geestelijke wedergeboorte. Eene afschaduwing van dit gevoel deed zich kond in de brieven aan zijne vrouw, tijdens hij in Oost-Java vertoefde:

„Of ik vrolijk ben? Neen, maar ik ben ook niet ontevreden. Niemand is onbeleefd tegen mij, en de beleefdheid van vele menschen is zeer groot. Laat ons dus goeden moed houden en dragen wij onze ballingschap met vast vertrouwen. O, o, o,

hoe gaarne vloog ik met u beiden naar Europa terug en verschool mij met u op een zonnig en bloeiend plekje! Doch er staat geschreven: In het zweet uws aanschijns, enz."

Behalve het gewone trekvogel-instinkt van den onder de tropen verplaatsten Europeaan, schijnt ook de dunk, dien Huet allengs van de Indische samenleving had opgevat, hem een terugkeer naar het vaderland als eene begeerlijke zaak voorgespiegeld te hebben. Die dunk werd met de jaren niet voordeeliger; zijn oordeel is gestreng, hoewel leerzaam. Teekenen van stijgenden weerzin vindt men in ontboezemingen als deze:

„Het is niet altijd aangenaam hier te *zijn*, maar niets is interessanter dan hier *geweest* te zijn. Aan allerhande elementen van gezelligheid, van intellectueele ontwikkeling, van esthetisch genot, die het leven in Europa soms zoo prettig maken, ontbreekt het eene maatschappij gelijk de Indo-Europeesche. Indië is het land der geüsurpeerde reputatiën, en Jan Rap heeft hier bepaald den boventoon. Ook van de natuur heeft men weinig genot. De tropische zon is eene onbeschaamde zon, die gedurende een te groot aantal uren van den te korten dag de voorwerpen veel te sterk verlicht om er bevallig of schilderachtig te kunnen uitzien. Batavia is ongetwijfeld een fraaie stad en Java een mooi land, doch men beleeft aan al dat fraais niet half zooveel genoegen als het geval zou zijn in een gematigder klimaat.

„Dit land is voor den Europeaan een kijkpaal, van waar hij om zich heen leert zien in de wereld, maar voedsel voor den geest vindt men er niet, dan alleen de Hindoesche oudheden. Muziek is, zooals overal bijna, ook in Indië de eenige populaire kunst. En Indië en gezelligheid gaan niet zamen. Dikwijls begrijp ik niet hoe mannen van onzen leeftijd, die òf geen lieve vrouw, òf geen lieve kinderen hebben, het hier uithouden. In gezelschappen voel ik mij altijd vreemd, en dat ligt niet alleen aan mij, want met Anne (zijn vrouw) die veel vriendelijker en spraakzamer is dan ik, gaat het even zoo. De maatschappij hier is te klein, geloof ik, om het verschil van beschaving tusschen de mannen en de vrouwen onderling en afzonderlijk te doen verdwijnen."

Wanneer men bedenkt, dat deze brief van een halve eeuw her dagteekent en geschreven werd over de hoofdplaats van Java door een man van buitengewone gaven, dan rijst de vraag: of dan de gestadige instrooming van nieuw bloed inderdaad zoo weinig heeft bijgedragen tot verhooging van het geestelijk peil in de kolonie; of de Nederlander op Java inderdaad ontaardt gelijk Zwitsersche koeien en Texelsche schapen?

Zonderling klinkt hetgeen dr. van Hamel hem nageeft: dat ook zijne positie hem drukte. „Hij was en bleef dagbladschrijver," zegt ons deze; „als zoodanig stond ik achter bij den dominé, die meer of min als hofprediker fungeerde, bij den tweeden luitenant van het Indische leger, die gerechtigd was om de echtgenoote van den gouverneur generaal ten dans te leiden." Doch nimmer heeft Huet doen blijken, dat ook dáár de schoen hem knelde. Het is waar dat in de ambtenaarskolonie Java de journalistiek niet bijster hoog op de ranglijst stond ingeschreven, doch ook hier gold Molière's „il y a fagots et fagots." Zijne brieven gewagen eerder van onderscheiding dan van onderschatting; aan zijne vrouw b.v. schreef hij uit den Oosthoek: „De menschen ontvangen mij overal goed. Zelfs hechten zij aan mijn persoon en vooral aan mijne positie als redacteur van de *Java Bode* zekere importantie". Ook de gouverneur generaal (James Loudon) deed dat, zooal niet aan den redacteur, dan toch aan den letterkundige. Het feit, dat Huet voor de opvoering van Delavigne's treurspel ten paleize genoodigd werd, doet vermoeden, dat hij daan geen ongewone gast was.

Bij zijne vermoeidheid van het Indische leven voegde zich de noodwendigheid om aan zijn zoon Gideon, den vijftienjarige, eene betere opvoeding te geven dan destijds te Batavia mogelijk was. Het plan was aanvankelijk, dat de moeder den zoon naar de school te Lausanne zou brengen, en na een tweejarig verblijf in Europa naar den echtgenoot in Indië terugkeeren. De vader had scherp afgebakende begrippen in zake Indische opvoeding. Daaraan vertrouwde hij zijn zoon niet toe, zijn Gideon „aan wiens leerlust wij hier niet langer voldoen kunnen (en ook niet *willen*, al heet het Gymnasium Willem III nog zulk een perfekte Hoogere Burgerschool). Mijns inziens rigt elk, wiens kinderen hem veroorloven zijne kinderen op een voegzamen leeftijd naar Europa te zenden, en dat niet doet, hen bijna onvermijdelijk te gronde".

Vriend Potgieter in Holland juichte het plan toe. De zaak bekwam echter eene andere wending, toen in 1875 uitzicht scheen te bestaan om het *Algemeen Dagblad* met den aankleve van de hand te zetten. Zoodra die zaak beklonken was, zou men gezamenlijk kunnen repatrieeren. Reeds had de Chineesche klerk het uitgebracht, dat hij Java stond te verlaten, reeds interpelleerden de vrienden in Holland hem over de loopende geruchten. Was het waar, dat hij zijn krant had verkocht? Was het waar, dat hij reeds plaatsen op de mailboot had besproken? En mismoedig moest hij antwoorden: 't was alles *kabar angin*. Twee „gegadigden" te Batavia hadden zijn blad willen koopen, doch zich sedert weder teruggetrokken. Dat was alles.

Het klokje van scheiden sloeg eerst een jaar later, in 1876, toen hij zijne vervanging bedisselen kon met zijn neef Josué L'Ange Huet, doctor in de theologie, maar die zich te zeer onder het patronaat van Auguste Comte geplaatst had om langer dan een oogenblik voor de poort der Kerk te blijven stilstaan. Deze was reeds lang medewerker aan de courant in Europa; thans werden de rollen verwisseld. De jongere Huet kwam naar Batavia om de leiding van het blad (dat bij Huet's overlijden ophield te bestaan) op zich te nemen; de oudere vertrok met zijn gezin naar het land zijner vaderen en vestigde zich te Parijs.

Daar ving eene tweede periode van zijn leven aan; nog twaalf jaren ongeveer bleef hij zijn rang in de republiek der letteren handhaven, en met eere. Ook hij had niet ongestraft onder de palmen gewandeld; in 1887 kwam het einde. Op den eersten dag van Bloeimaand vond men hem dood aan zijn schrijftafel. „La rupture d'un anévrisme" (een slagaderbreuk) constateerde de geneesheer. Op het kerkhof Mont Parnasse werd begraven de prozaschrijver die, naar de uitspraak van prof. Quack, „eeuwen lang zal leven door zijn stijl." Inderdaad is die stijl onnavolgbaar gebleven. Niemand vóór of na hem heeft zulke kritieken geleverd, niemand ooit Hollandsch geschreven als deze afstammeling van Fransche uitgewekenen, in een zoo schoonen vorm, met zooveel oorspronkelijkheid en zeggingskracht.

Wie, van het thans levend geslacht, kan zijne plaats innemen?

S. KALFF.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een bittere, maar juiste klacht.

Onder den titel *„Grepen uit den Indischen Archipel"* geeft de heer *H. R. Roelfsema* in de Ind. Gids vlot geschreven schetsen uit Indië. De jongste schets behandelt Nederland's verleden in Ternate en Halmaheira, en de schrijver komt aan het slot tot de volgende bittere klacht:

Door onze welvaart, onzen voorspoed, ons geld, door ons koloniseeren, zijn we zoo'n gelijkvloersch,

nuchter volk geworden of gebleven. Wie bij ons op enthousiasme rekent, op wat ook maar even idealistisch heeten mag, zooals het gevoel voor eigen grootte, voor eigen kunnen, heeft zich misrekend.

Zoo komt het, dat er geen gemeenschappelijk streven, geen innig samenwerken is ontstaan van een Groot-Holland, d.w.z. van moederland en koloniën. Groot-Holland heeft geen ideaal, zooals b.v. Deli, Rotterdam dat heeft; het is geen eenheid, wijl bij de massa in het moederland voor het bezit in het verre Oosten niet wordt gevoeld, of niet meer wordt gevoeld, dan wat er mede op de beurs of op de markt geschiedt.

Vraagt maar eens aan hen, die jaren lang daarginds werkten en hard werkten en er veel tot stand brachten, hoe weinig belangstelling zij, bij hun terugkomst in de vaderlandsche kringen, vinden voor hetgeen in de koloniën door hen werd gedaan. Hoe onbegrepen zij zich, zelfs bij miskend worden af, gevoelen in die kringen, die in eigen huisbakken belangetjes bleven en blijven opgaan, ongevoelig voor het grootsche, dat daarginds gebeurt. Het is voor menig gerepatrieerde in den beginne een groote teleurstelling, een harde ondervinding zijn vaderland zoo negeerend, zelfgenoegzaam koel tegenover dat alles te vinden.

Dan wordt het hem duidelijk, dat moederland en koloniën niet één, maar twee zijn, dat geen wederkeerige belangstelling beiden bindt, dat deze slechts van ééne zijde komt, dat in de wijde kringen van zijn vaderland een totale onverschilligheid voor de koloniën heerscht, die tot heden een diepe kloof tusschen beiden in stand hield. Aldus de heer Roelfsema.

De klacht is bitter, maar wie zal haar juistheid ontkennen? vraagt het *Bat. Nwbl.* En instede, dat men althans hier het gevoel voor eigen grootte aankweekt, ziet men allengs den gelijkvloerschen geest, de make-money-gedachte veld winnen naast een streven om neer te halen wat hier nog groot is blijven staan; velen zoeken hun kracht in de afbreuk en niet in den opbouw.

Het is goed, dat dit ook in Nederland eens duidelijk gezegd werd. Het kan nooit genoeg herhaald worden.

Titel- en gradenvaluta.

Elk nieuw land heeft zijn tijd gehad, dat minder op de bevoegdheid om iets te mógen, dan op durf om iets te dóen werd gelet. Bij ontstentenis van kenze heeft het geen zin naar diploma's te vragen. De één-oog in blindenland is er koning op zijn gebied bij de gratie van zijn vrijmoedigheid. Dit alles gaat ook nu nog altijd voor een groot deel van Indië op.

In een harer Richtlijnen wijst de *Loc.* van 20 Jan. op het bovenstaande en betoogt hoe in de laatste tientallen jaren naast en dwars door het oude Indië heen, een modern Indië gegroeid is met een ruim verschot aan krachten op menig gebied, en dat het moderne Indië zich de weelde veroorloven kan van een selectie.

Op schier elk gebied vindt men, behalve de beunhazen en scharrelaars, de betere krachten, en zoo groot is op sommig terrein al de verscheidenheid, dat men de maatstaven der „cultuurlanden" aan kan leggen. Zoo beschikt Indië over superieure krachten op het gebied der technische en der medische wetenschappen en van de laatste jaren dagteekent het ontwakend zelfbewustzijn, dat zich kon uiten in het organiseeren van internationale wetenschappelijke congressen. Terwijl de eerste besliste schreden, gezet op het wijde veld van het hooger onderwijs, de inleiding vormen tot den geleidelijken groei van wetenschappelijke centra, die op Indië een dieper stempel van beschaving zullen drukken.

Dit is dan wel de tijd om daar, waar dit nu reeds mogelijk zal blijken, de oude ongebreidelde vrijheid in aanmatiging van graad, beroep of titel wat in te toomen, en, mét het publiek en de wetenschap, de nog altijd beperkte garde van volbevoegden op allerlei gebied meer intensief te beschermen. De noodige takt is daarbij uiteraard geboden, omdat het Indische publiek zelf door vrijgevige toekenning van een titulatuur, die bij de bevoegdheid niet past, de oude wildheid op dit gebied in de hand blijft werken, niet begrijpende dat dit op den duur moet leiden tot eigen scha. En ook hierom is takt geboden, wijl als gevolg van den wereldoorlog vele gegradueerden uit vreemde landen in Indië een werkkring hebben gezocht en het niet zou aangaan, zonder meer, elken graad, die niet aan een Nederlandsche onderwijsinrichting was verkregen, dan ook van minder waarde te beschouwen.

Eenig verweer van de zijde der werkelijk bevoegden valt trouwens al op te merken.

Na een beschouwing gegeven te hebben over de praedicaten „ir", „mr.-dr.", en „dr." en over de beroepen „architect", „accountant" en „specialist", vervolgt het blad:

Of gelijke behoefte ook niet wordt gevoeld door gegradueerden op ander gebied, wier wettelijk verworven titel in waarde vermindert tengevolge van het ijdellijk gebruik door onbevoegden? De wet beschermt hen tot dusver niet. Het Indisch Wetboek van Strafrecht bedreigt, eigenaardig genoeg, wel straf tegen hen, die een adellijken titel voeren, waartoe zij niet gerechtigd zijn, maar het onrechtmatig voeren van een wetenschappelijken titel is wettelijk niet verboden. Terwijl toch die valsche titel onrechtmatig iemands maatschappelijk aanschijn verhoogt ten kosten van anderen.

Hoogere dan enkel persoonlijke belangen staan hier intusschen op het spel.

Het Amsterdamsche *Handelsblad* schreef naar aanleiding van de aanbieding van doctoraten der z.g. Oriental University aan Nederlanders, dat ten onzent de doctorstitel nog altijd hoog staat en het jammer zou zijn als over een aantal jaren onze wetenschappelijke reputatie zou lijden door het invoeren van minderwaardige buitenlandsche producten.

Welnu, besluit de *Loc.*, Indië is nog pas bezig zich een wetenschappelijke reputatie te *vormen.* Zooveel te meer reden dan immers om in de jonge Indische wetenschap het zuivere en echte te beschermen en het onzuivere en valsche terug te wijzen naar de plaats waar het hoort.

De Staat zal hierin zijn aandeel moeten hebben, doch hij zal dit eerst kunnen nemen wanneer zij, die hier het wetenschappelijk leven dragen en ontwikkelen, den stoot geven tot wettelijke bescherming.

Homerus.

In de laatste weken verschenen in de bladen eenige artikelen voor het behoud van het onderwijs in het Grieksch op de Gymnasia. Een warm betoog van den heer J. C. de Haan, ook voor Indië van belang, vonden wij in de *Sum. Post* van 17 Jan.:

Toen Schiller in 1795 Homerus herlas, schreef hij aan Goethe, dat hij letterlijk zwom in een zee van poëzie.

Ja, dat is een treffende karakteriseering van het genot, dat men smaakt, wanneer men zich verdiept in Ilias en Odyssee.

En wonderlijk: de oudste ons bekende Europeesche dichter is de krachtigst levende gebleven. Wil men zich de eenheid der Europeesche cultuur duidelijk maken, men herleze Homerus.

De Europeesche beschaving is ouder dan Homerus, maar de eerste duidelijke stem, die uit Europa's verleden tot ons spreekt, is die van den ouden epischen zanger.

Wat zoo oud is, wordt allicht beschouwd als veranderd, maar geen kenner van Homerus zal dit van het werk van dezen dichter willen zeggen. En toch is er heel wat, veel korter geleden geschreven, dat ons niet meer bekoren kan, omdat het werkelijk veranderd is. Ik denk aan zooveel Middeleeuwsche poëzie. Wie, die geen philologie studeert, leest voor zijn genoegen bijv. de Torec of den Roman der Lorreinen nog?

Wat waarachtig menschelijk is, heeft het eeuwi-

ge leven. En dat juist de Grieken zooveel van dit waarachtig menschelijke in woord en beeld hebben voortgebracht, maakt hen nog altijd tot de ware leermeester van hem, die zich het diepste en fijnste der Europeesche menschelijkheid wil eigen maken.

De heer *De Haan* geeft vervolgens een paar voorbeelden van Homerische poëzie en daarbij wat uitvoerig, „maar hoopt de overtuiging gevestigd te hebben, dat men werkelijk inzicht in het Grieksche geestesleven en in de Grieksche toestanden krijgt, door het lezen van boeken in het Grieksch."

Daarna bespreekt schrijver de Odyssee, het tweede groote epos, dat op naam van Homerus staat:

De menschen, met wie wij in dat heerlijk kunstwerk kennis maken, staan dichter bij ons, dan de helden van de Ilias. En met welk een meesterschap worden die geschilderd! „De Odyssee is een spiegel van het menschenleven" heeft de redenaar Alcidamas gezegd. En in dat epos, waarin een verteller aan het woord is, die zijn wederga nauwelijks vindt, trekt een stoet van gestalten aan ons oog voorbij, die wij begrijpen kunnen, al zijn 't wezens uit een grijs verleden. Goden en menschen en dieren — wij leeren ze kennen en liefhebben.

Odysseus is voor schrijver de Grieksche held bij uitnemendheid. Hij is Sóphroon. We kunnen dat woord met „bezonnen" vertalen, maar dan zijn we er nog niet. Sophroon is uit Sophrosanê ontstaan; letterlijk beteekent dat woord dan „in het bezit van een reddenden geest, van reddende gedachten." Daartegenover staat olóóphroon, d.i. „met verderfelijke gedachten", een eigenschap, die men in de oude Grieksche poëzie toekent aan toovenaars en gevaarlijke menschen; ook aan zekere dieren: een leeuw, een beer. Iemand, die Sophroon is, heeft reddende gedachten, gedachten, die hemzelf, of die een situatie redden. De eigenschap, de deugd zelve, heet Sophrosanê en is wel de meest-Grieksche deugd. Daarom is Odysseus, die zich uit duizend gevaren en moeilijkheden weet te redden, voor schrijver de Grieksche held bij uitnemendheid.

Nu schrijver veel ouder is geworden, behoort de Odyssee nog altijd tot zijn lievelingsboeken. Van het vele, dat het gymnasium hem gegeven heeft, is de kennismaking met dat heerlijke dichtwerk wel het kostbaarst geschenk, immers een bezit voor altijd.

En het zal dat ook kunnen worden *voor de jongens in Indië,* die, in de naaste toekomst, naar de heer *De Haan* hoopt, *op het Indische Lyceum* zullen leeren de Grieksche dichters te lezen in het origineel.

Bandoengsch zielental.

De *Loc.* geeft de volgende cijfers betreffende de bevolkingsgroepen van Bandoeng vanaf de instelling der bevolkingsadministratie, waaruit de snelle groei van de stad blijkt:

A. Europeanen en met hen gelijk gestelden.

		Mannen.	Vrouwen.	Totaal.
1 April	1918	3717	3014	6731
1 Januari	1919	4294	3609	7903
1 Januari	1920	5103	4269	9372
1 Januari	1921	5804	4854	10658
1 Januari	1922	6408	5527	11935
1 Januari	1923	6990	6126	13116

B. Chineezen.

1 Januari	1921	5586	3720	9306
1 Januari	1922	6904	4293	11197
1 Januari	1923	7561	4646	12207

C. Inlanders en met hen gelijk gestelden.

1 Januari	1921	41041	41222	82263
1 Januari	1922	46284	44895	91179
1 Januari	1923	48784	48019	96803

Nieuwe leeraren.

Zooals bekend is, zullen in 1923 bij de verschillende takken van dienst verscheidene ingenieurs wegens „overcompleet" op wachtgeld worden gesteld. Naar men nu aan het *M. O.* mededeelt, is het de wil der Regeering, dat deze ingenieurs in de eerste plaats voor een betrekking van *leeraar in de wis- en natuurkundige vakken* bij het Middelbaar- en Technisch Onderwijs in aanmerking zullen komen, zelfs wanneer volledig bevoegde leeraren zich zouden aanmelden.

Op het hoofdbureau van de S. S., waar o.a. een lijst circuleerde, wie zich voor de betrekking van leeraar beschikbaar stelde, meldde zich een twaalftal liefhebbers aan.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De weefindustrie in het land van Menangkabau (Westkust van Sumatra).

In de „Taman Prijaji" van 30 October 1922 wordt er op gewezen dat de weefindustrie in de verschillende dorpen van de Padangsche Bovenlanden, zooals in Siloengkang en in Kota Gedang een loonenden arbeid oplevert voor de bevolking van die streken.

Dit geschiedde tot heden met de voorvaderlijke weefgetouwen, doch thans is met hulp van het Bestuur een van Batavia besteld modern weefgetouw aangebracht, waarmede sneller en mooier kan worden gewerkt en welk toestel op Donderdag 26 October 1922 op het podium van het Cinema Theater te Pondok, voor het publiek werd tentoongesteld.

Er werd veel belangstelling voor deze zaak aan den dag gelegd.

Zoowel mannen als vrouwen kwamen in grooten getale het nieuwe toestel bezichtigen en onder die vrouwen waren er vele, die met het weven van stoffen met het vroegere toestel zekere reputatie hebben veroverd.

Gedurende 8 dagen werd ter hoofdplaats Padang in genoemd Cinema Theater aan vrouwen en meisjes gelegenheid gegeven de methode van weven met het nieuwe toestel te leeren, waarna dit eveneens zou worden tentoongesteld te Fort de Kock Kota Gedang, Paja Koemboh en Siloengkang.

Het lijdt geen twijfel of de bevolking dezer streken zal van de verkregen kennis zeker partij trekken in haar eigen materieel belang.

Een leider (?)

In de „Perniagaan" van 1 November 1922, kan men vermeld vinden, dat de heer Zentgraaff in zijn verslag van de reis op het Eiland Sumatra, weinig heeft bespeurd van een actief optreden der Sarikat Islamvereeniging, zoo wel op het Eiland Banka als in de Lampongsche districten, Palembang, enz.

Alleen te Pagar Alam (Palembangsche Bovenlanden) trof hij eene afdeeling van deze vereeniging aan.

Zij was in het jaar 1914 opgericht door den welbekenden heer Goenawan *) en gevestigd in een door hem gehuurde woning op de marktplaats van het dorp. Eén van de pasirah's (districtshoofd) was de Voorzitter van de afdeeling en de heer Zain Oeddin de Secretaris.

Eenige andere pasiraks als commissarissen, vormden met genoemde functionarissen het bestuur der Afdeeling.

De president beweerde, dat het aantal leden 60.000 bedroeg, welke in kringen en groepen waren ingedeeld.

De halfjaarlijksche contributie voor de leden bedroeg *f* 2.40, waarvan reeds meer dan een ton gouds was betaald, althans als het aantal werkelijk zoo groot was als was opgegeven.

Van grootspraak zijn de leiders der Sarikat Islam evenwel niet vrij.

Geleidelijk verminderde het aantal leden en ook de leden van het Bestuur.

Zainoedin geraakte wegens eene andere aangelegenheid in de gevangenis en, nadat de straf was afgeloopen, kwam hij te Pagar Alam terug en begon hij zijne actie zoogenaamd in het belang van

*) Over het optreden van den heer Goenawan als leider van de „Soeara V. I. L." zie men het vorige Kol. Weekblad.

land en volk.

Het afgetreden Bestuur der vereeniging was niet vervangen en van die omstandigheid maakte hij gebruik, om, bij zijne functie van secretaris, ook als voorzitter der vereeniging te fungeeren.

En, om niet al te ver van de kas der vereeniging verwijderd te zijn, benoemde hij zich zelf ook tot penningmeester.

Met het geld der vereeniging kocht hij eigenmachtig een huis en verantwoordde zich over die daad met de mededeeling, dat de door hem gedreven handel in het belang was van de Sarikat Islam.

De vroegere leden van het Bestuur namen echter met die handeling geen genoegen.

Zij waren van meening, dat de goederen en gelden der Vereeniging hun eigendom waren en riepen eene groote vergadering bijeen, welke door Controleur Junius werd bijgewoond.

De heer Zain Oeddin wees toen op het feit, dat de drie Bestuursleden wel recht hadden op een deel der bezittingen, doch dat, aangezien twee er van zich hadden teruggetrokken en geen contributie hadden betaald, hij feitelijk het eenige Bestuurslid was en de eigendommen van de Afdeeling derhalve hem toekwamen.

De heer Zain Oeddin had evenwel zelf ook nooit contributie betaald, zoodat al zijne bestuurshandelingen dus onwettig waren.

Op een nieuw belegde vergadering waren tal van leden, voorzien van volmachten van andere leden, aanwezig en toen werd besloten de afdeeling op te heffen, de eigendommen in het openbaar te verkoopen, onder toezicht van eene commissie van 3 leden en de opbrengst te verdeelen en ter beschikking van het missigit-beheer te stellen.

De heer Zain Oeddin wilde de bezittingen der vereeniging echter niet afstaan dan krachtens een vonnis van de Rapat, die den eisch van die bestuursleden toewees, met het gevolg, dat de eigendommen werden verkocht en de missigitbesturen de opbrengst in ontvangst konden nemen.

Bij het onderzoek naar de gelden in de kas, bleek deze ledig te zijn.

Hij had handel gedreven met het geld in het belang van de Sarikat Islam, doch was ongelukkig geweest.

Van het betalen van contributie was hij vrijgesteld.

In de „Perniagaän" wordt hieraan toegevoegd, dat de genomen beschikking van opheffing der afdeeling geheel en al correct is en dat, waar deze afdeeling ook godsdienstige bedoelingen nastreefde, de gelden ook voor godsdienstige doeleinden werden besteed.

Uit het niet slagen der afdeeling Pagar Alam blijkt wederom, dat er avonturiers zijn, die de bevolking misleiden en slechts hun eigen belang dienen ten koste der Vereeniging.

Ook te Batavia en op Java zijn dergelijke zoogenaamde volksleiders werkzaam, doch, wat men er van gezien heeft, is, dat de duizenden aan de Sarikat Islam ontvreemde gelden, weinig geluk hebben aangebracht.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het verpachten van de buffetten in de stations van de Staatsspoorwegen in Ned.-Indië.

„Agnetio" schrijft over dit onderwerp in de „Perniagaan" van 1 November 1922, dat men in dit blad de aankondiging heeft kunnen vinden, dat degenen, die als pachthouder van een buffet in een der stations van de Staatsspoorwegen in Ned.-Indië in aanmerking wenschten te komen, zich moesten vervoegen tot den pachter, den heer Tie Siek Giok en dan in de maand daaraan volgende daarop uitsluitsel zou worden gegeven.

Ieder aanvrager, wien een buffet werd toegewezen, moest daarvoor eene waarborgsom storten tot een bedrag van driemaal de maandelijksche pachtsom, terwijl als het oogenblik voor den pachter gunstig scheen, deze de pachtsom ten allen tijde kon verhoogen.

Waar de pachter louter het maken van winst beoogt, kan men hem deze wijze van uitbesteden natuurlijk niet ten kwade duiden, doch toch moet de schrijver hierbij de opmerking maken, dat een goed beklant buffet als dat van het station op het Koningsplein te Weltevreden, toch door den pachter het liefst in eigen beheer wordt gehouden.

Voor zoover bekend, bedroeg de vroegere pachtsom van dat buffet *f* 175.— per maand, over welk hoog bedrag reeds werd geklaagd, doch de nieuwe pachter wenscht het beheer daarvan aan zich te houden, tenzij iemand hem *f* 250.— per maand daarvoor geven wilde.

Het storten van een waarborgsom van driemaal het maandelijksche pachtbedrag, is eene transactie, die, als zij is geschied, met goedvinden van beide partijen tot stand is gekomen, zoodat daarop dus niets te zeggen valt.

De aanvaarding van zulk een buffetpacht onder die aangegeven voorwaarden is, practisch gesproken, echter tot op zekere hoogte, eene gedwongen handeling, n.l. voor een persoon, die bepaald op zulk een pacht gesteld is, of voor hem, die, met klein kapitaal werkende, geen beteren weg weet dit productiever te maken.

Zij is, natuurlijk tot voordeel van den pachter, doch strekt tot schade van den buffethouder, die waarschijnlijk daarom aan het gezegde denkt, n.l. dat als men eene vloeistof storten wil, men de kom flink scheef moet houden.

De gezamenlijke buffetten van de stations der Staatsspoorwegen zijn verpacht voor *f* 96000.— 's jaars of *f* 8000.— 's maands en het laat zich dus verklaren, dat die pachter, bij de toewijzing van de buffet-exploitatie, niet beneden dat bedrag van *f* 8000.— zal gaan.

Driemaal de pachtsom als waarborgsom of *f* 24000.— stortende in handen van het pachtbeheer, maakt zulk een som dit beheer zeer sterk ten opzichte van de schade, welke mogelijker wijze bij de buffet-exploitatie geleden wordt doch zij is bezwarend voor den kleinen buffethouder, die gewoonlijk klein-kapitalist is en zich tevreden wil stellen met een bescheiden dagelijksch levensbestaan.

Aangenomen dat een buffethouder *f* 200.— per maand betaalt, dan heeft hij den Pachter *f* 600.— als waarborgsom te storten en dat is voor zulk een klein-kapitalist een bedrag dat boven zijne finantieele krachten gaat, wanneer men alleen maar in aanmerking neemt de hoeveelheid artikelen, welke hij moet aanschaffen, en in voorraad moet hebben voor het buffetbedrijf zelf.

Doch dat gaat den heer Tie Siek Giok niet aan en deze neemt zijne voorzieningen, opdat men hem niet kunne misleiden en bedriegen.

Doch als hij daarvoor bevreesd is, waarom eischt hij in stede van het storten van eene waarborgsom van 3 maanden pachtschat, dan niet liever eene maandelijksche of drie-maandelijksche vooruitbetaling, zooals de vorige pachter toch ook deed? vraagt de schrijver.

Ook kan men de vraag stellen wat de pachter doet met dat gedeponeerde geld van de buffethouders, die zeker niet over zoovele contanten beschikken als hij. Is dat misschien voor de versiering van het buffet?

De gemaakte bepaling dat de pachter op elk gegeven oogenblik de pachtschat naar willekeur kan verhoogen, is een strop om den hals van den buffethouder, die zóódanig knelt, dat men zich verbaasd afvraagt hoe het mogelijk is dat de heer Tie Siek Giok zulk eene voorwaarde in de overeenkomst heeft kunnen opnemen.

Wanneer die bepaling werkelijk is gemaakt in het contract, vindt de schrijver zulk eene behandeling van zaken eene onwaardige daad, welke wijst op eene houding, die ten doel heeft, zonder zelf eenige risico te loopen, zijne medemenschen uit te buiten.

Het Chineesch spreekwoord zegt, dat, waar menschen bijeen zijn, deze altijd willen overwinnen en zoo is het ook met den pachter Tie Siek Giok.

Terwijl de vorige pachter voor de buffet-exploitatie in de stations van de vaste-lijnen op Java ƒ 3600.— per maand betaalde, geeft de heer Tie Siek Giok thans ƒ 5000.—, waardoor hij het Staatsspoorbeheer bevoordeelt met ƒ 1400 per maand.

Hij deed dat, omdat hij nu eenmaal pachter wilde zijn, den vorigen pachter wilde doen vallen, doch hij vergat daarbij hoe dat Regeerings-voordeel tot schade strekt van den finantieel zwakken rasgenoot.

Volgens den schrijver, heeft dat optreden den naam van den heer Siek Giok bij zijne ras- en landgenooten niet verhoogd.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der Maart-Afl. Nog iets over de poenale sanctie, door H. J. Grijzen. (Schr. kan zich niet vereenigen met de bewering van den heer Haze Winkelman [1]) dat de poenale sanctie niet behoeft te zijn een voorwaarde voor den bloei der cultures in de Buitengewesten, dat dus m.a.w. de groot-cultures in die streken het best zonder dat instituut kunnen stellen. „Het is heel gemakkelijk te decreteeren dat de poenale sanctie binnen weinige jaren geheel moet verdwijnen; het papier is geduldig, doch er is ook nog zoo iets als een practijk èn deze verzet zich tegen zulk eene overijling omdat zij rekening heeft te houden met de gevolgen. Van de Regeering mag verwacht worden dat zij niet zal handelen onder het motto: vivent les principes, pénissent les cultures"). — Wereldlijk en geestelijk gezag van den Islam, door Prof. C. Spat. — De tegenwoordige economische toestand van het gewest Bali en Lombok, door C. Lekkerkerker. — Repliek, door Mr. H. Cohen de Boer. — Dupliek, door G. Gonggrijp (Winstdeeling en winst-aandeelkassen). — Kroniek. (Tijdschrift en Vereeniging. — Het eerst noodige [bezoldigingsstelsel voor landdienaren]. — Verkapte belastingdruk. — Zonderling plagiaat [door Dr. Abdul Rivai]. — Zelfbestuur bij 't lood [betreft Suriname]). — Vreemde koloniën. — Economische kroniek (Tendentieuze schattingen).

De West-Indische Gids.

De Maart-afl. opent met een belangwekkende beschouwing van Prof. P. C. Flu over sanitaire verhoudingen in Suriname. — De heer W. F. van Lier vervolgt zijn artikelenreeks: Bij de Aucaners. — Verder het eerste gedeelte van een artikel van den heer F. E. Spirlet: Werkzaamheden op topografisch en kadastraal gebied in Suriname van 1911—1920. (Verkorte lezing, toegelicht met kaarten, gehouden in de alg. bestuursvergadering van het Kon. Ned. Aardr. Gen. van 10 Dec. 1921).

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Jaarg. VII, afl. 11 (Maart). Eenige aanteekeningen op het artikel van Odo Deodatus Tauern over Balische ornamentiek in de Jan. afl. (Eene kritische beschouwing, aldus aanvangend: Vooraf de opmerking, dat het mij onaangenaam heeft getroffen, dat genoemd artikel in het Duitsch is afgedrukt in dit tot nu toe zoo zuiver Hollandsch gebleven maandblad. Een tweede onaangename gewaarwording verwekte bij mij de knoeierige wijze, waarop het mooie Balisch ornament door den schrijver verhaspeld is boven den aanvang van 't artikel en ook bij andere illustraties. Een derde, nog onpleizieriger, indruk maakte de ontdekking, dat deze heer Odo Deodatus T. blijkbaar niet de moeite genomen heeft om zich op de hoogte te stellen van 't geen in andere publicaties over zijn onderwerp te vinden is). — Een oeroud wapen, door J. A. Loebèr Jr. I. Het blaasroer buiten Europa. — Kapokcultuur in Nederlandsch-Indië, door J. J. Paerels. — In memoriam Raden Mas Sarwédo. — Een kijkje in het leven onzer voorouders in Indië tijdens de 17de eeuw, door J. G. Doorman. (Al deze bijdragen zijn geïllustreerd.).

Boschbouwkundig tijdschrift Tectona.

Oorspronkelijke bijdragen in dl. XVI, afl. 1 (Jan. '23). Een kijk in vogelvlucht op het boschbeheer op Java 1911—1920, door J. J. Duijfjes. — Opbrengstcijfers uit de djatihoutvesterijen op Java, door A. J. van Deventer. — Toelichting bij de boschkaart van Java, door A. J. van Deventer. — Toelichting bij de boschkaart van Java en Madoera. (De kaart stelt voor de verspreiding en de toestand der bosschen eind 1918). — Productenboekhouding voor het Boschbeheer op Java, door B. Roessel. — Salvia occidentalis Swartz, een goede bodembedekker, door F. Kramer. — Altona's commentaar bij den Ling-Wai-Tai-Ta, door E. H. B. Brascamp. — Het vak „Boschbescherming", door L. G. E. Kalshoven. — Notulen van de 13e openbare vergadering van leden der vereeniging van ambtenaren bij het boschwezen in N. O.-I., gehouden te Djokjakarta op 10 en 11 Oct. 1922, door B. J. Grutterink. Met bijlage: Het maken van een aanbieding op een aanvraag. (Een uitgewerkt voorbeeld van wetenschappelijke bedrijfsleiding, enz.), door B. G. H. van der Jagt.

De rubriek litteratuur bevat o.m.: H. C. Feenstra, De luchtfotografie in Ned.-Indië en hare toepassing. — Dr. L. G. de Berger, Inleiding tot de herkenning van hout in de praktijd. (Mededeeling No. 7 van het Proefstation voor het Boschwezen).

[1]) Kol. Tijdschr. 1922, bl. 615.

Publicaties Ned. Ind. Landbouw Syndicaat.

Uit den inhoud van jaarg. 1923, afl. 3. Bezwaren tegen het bestaande belastingstelsel. (Bespreking Dag. Bestuur Ned.-Ind. Landb. Synd. met den hr. E. P. Wellenstein, onder-voorzitter van de Commissie tot herziening van het belastingstelsel). — Vergelijkende productie-cijfers van rubber-ondernemingen in Ned.-Indië gedurende de eerste tien maanden van de jaren 1920, 1921 en 1922. (Ontleend aan Korte Berichten van 12 Jan. '23). — Koffie selectie. Lezing gehouden door Dr. H. R. M. de Haan voor de Kederische Landbouw-Vereeniging te Blitar op 16 Dec. '22.

Gedenkboek Nederlandsch-Indië.

Behalve het reeds veelzijdig besproken huldeblijk, en de verschillende feestelijkheden, heeft het Jubileum-Comité ook in overweging genomen, om naast het in Nederland verschnende, meer speciaal Nederl. gedenkboek, ook een Indisch gedenkboek uit te geven ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van H. M. de Koningin, bevattende een overzicht van Ned.-Indië in de afgeloopen 25 jaar, met de diverse uitingen op economisch, sociaal, politiek en godsdienstig leven; een en ander rijk geïllustreerd.

De bedoeling is daartoe de belangelooze medewerking in te roepen van een aantal deskundigen, om ieder voor een bepaald onderdeel een bijdrage te leveren, welke dan zullen worden bijeengegaard en gerangschikt door een Commissie van Redactie. Deze bestaat uit de heeren Dr. D. A. Rinkes, L. F. van Gent en W. A. Pénard, die uit hoofde van hun werkkring als anderszins daartoe geheel in aanmerking kwamen. Zij wordt bijgestaan door een Raad van Advies daarin, behalve deze drie redactieleden, zitting hebben de heeren Dr. Moresco, Ds. Breyer, Pastoor J. van Rijckevorsel, Dr. Braak, Dr. Boeke, Raden Kamil, H. H. Kan, Th. Ligthart en E. P. Zaalberg.

In verband met de verwachte belangelooze medewerking van allen, zal de prijs heel laag gesteld kunnen worden. Aan H. M. de Koningin zal een exemplaar in prachtuitvoering worden aangeboden, terwijl voorts een beperkt aantal ex. in luxe-editie voor boekenliefhebbers verkrijgbaar zullen worden gesteld.

Bij de Commissie voor de Volkscultuur is in overweging genomen om tegelijk een Maleische editie te doen verschijnen, met denzelfden inhoud, alleen iets bekort, en met geheel dezelfde illustraties. (Java Post).

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Afl. 48. Huisvesting in Indië (vervolg), door N. — Eene beschrijving van Poerworedjo en omstreken (slot), door Becking. — Indische herinneringen. VII. Stille kracht? (Slot). VIII. Een held?, door M. A. van der Lijke. — Brieven uit de rimboe van Han Napeng (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 9. Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 13. Is de viscositeits-bepaling van aetherische oliën van belang voor de bepaling van hun waarde? door A. W. K. de Jong en N. van Harpen. — Simeloengoen, het land der Timoer-Bataks, door J. Tideman, besproken door M. Joustra. — Een bijdrage tot het bastonderzoek van Hevea. — Latex verzending naar Europa en daarmede samenhangende kwesties. — Handel van Australië met Nederlandsch-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over vruchten en groenten, specerijen, boschwezen en hout, enz.

Handelingen Tweede Ned. Ind. Natuurwetensch. Congres.

De Handelingen van het 2e N.-I. Natuurwetensch. Congres, gehouden te Bandoeng van 11—14 Mei 1922, zijn in bladdruk verschenen. De uitgave omvat eenige honderden bladzijden druks en is geïllustreerd met een aantal foto's en met reproducties van teekeningen. Dit laatste geldt bijv. voor de interessante bijdrage van Dr. L. Balner over land.

Volk en geneeswijze bij de Dajakstammen van de Apokajanstreek.

De sprekers en titels der voordrachten (niet minder dan 33 sectievoordrachten vonden plaats) zijn volledig vermeld op blz. 19 e.v. De belangrijkste, althans uitvoerigste, zullen in een volgend Kol. Weekbl. worden vermeld.

De Indische Gids.

Maart-afl. De economische opvoeding in de Philippijnen, door Dr. G. J. Nieuwenhuis. (Fragment uit een vergelijkende koloniaal-paedagogische studie: „Het Philippijnsch onderwijs-systeem", waarin de ontwikkeling van school en maatschappij in Ned.-Indië en de Philippijnen vergeleken wordt. Het boek is het resultaat van een studieverblijf van 9 maanden in 1916 en van 2 maanden in 1921, het laatste met den Java-kenner Pastoor van Lith.) — Belawan Oceaan-Haven, door L. L. F. de Greve. (Eenige kantteekeningen bij het gelijkluidend artikel in de Febr.-afl. van de I. G.) — Bezuiniging in Ned.-Indië, door Majoor A. T. H. Winter. (Korte bespreking van een artikel van den hr. R. Birckenhaner in de Oct. afl. I. G., voor zoover betreft het daarin ontwikkelde denkbeeld van reorganisatie der weermachten). — Grepen uit den Indischen Archipel, door H. R. Roelfsema. (Vervolg: Natuur en klimaat). — Maandelijksche revue van brochures en tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale litteratuur. (Gouverneur van Sluys over Atjeh. — Het nieuwe Regeeringsreglement. — Het rapport der kiesrechtcommissie). — Wetenschap en industrie. (De aardoliebelasting in Ned.-Indië. — Vrouwelijke artsen in de koloniën. — De dessadokter).

Tijdschr. Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

De Maart-afl. bevat slechts één en dan nog zeer korte Indische bijdrage, getiteld Geelvink-baai of Geelvink-golf, door C. Craandijk. — Uit de rubriek Overzicht van geologische publicaties noteeren we de volgende titels: Some relations of earthquakes to geologic structure in the East Indian Archipelago, by H. T. Brouwer. (Bulletin of the Seismological Society of America, Vol. XI, Nos. 3 and 4). — The major tectonic features of the Dutch East Indies, by H. A. Brouwer. (Journal of the Washington Academy of Sciences, Vol. XII, No. 7). — Geologische Ergebnisse der Reisen K. Deninger's in den Molukken, von J. Wanner. I. Beiträge zur Geologie der Insel Boeroe. (Palaeontographica, Suppl. IV, 3 Abt., 3 Absschn.) — Verder bevat de rubriek Genootschaps-zaken een beknopt overzicht eener voordracht van den hr. Lekkerkerker over de laatste, zeer belangrijke, oudheidkundige ontdekkingen op Bali.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 30 (26 Jan. '23). De verdeeling van planten door enten en occuleeren, door J. L. van Uffelen. — Fermentatie van thee, door W. D. — Iets over den zuurgraad van den bouwgrond. — De dierenwereld uit des planters naaste omgeving (vervolg). — De rubberplantages op Noord Borneo. — De rentabiliteit eener rubberonderneming, door J. Vorstelman. (Ontleend aan de Ind. Mercuur). — Amsterdamsche Vereeniging voor den Rubberhandel (jaarverslag over 1922). — Indische landbouwtechnici in Nederland. — Klein land- en tuinbouwbedrijf, door J. J. Ochse. (Dit artikel, benevens een voorafgaand in No. 27 van het Alg. Landb. Weekbl., kan een advies en waarschuwing zijn voor degenen, die in de toekomst hun heil willen zoeken in genoemd bedrijf).

De Hollandsche Revue.

In het Jan. Nr. eene karakterschets van het nieuwe R. K. Kamerlid L. J. M. Feber, ingenieur, dichter, journalist en schrijver; een portret en eenige foto's uit Indië zijn aan het uitvoerig, waardeerend artikel toegevoegd.

Suriname.

Kokosaanplant bij Galibi. Wij lezen in *De West* van 26 Januari:

In 1912 werd in de kolonie opgericht de Naamlooze Vennootschap Dutch West Indian Cocoanut Company, die kort daarna een aanvang maakte met den aanplant van kokosnoten nabij den vuurtoren van Galibi, aan den ingang der machtige Marowijne rivier.

Toen de oorlog uitbrak, werd de Engelsche leider der onderneming opgeroepen voor militairen dienst en het gevolg was, dat de gansche onderneming verlaten werd. Wel werd in volgende jaren nog de pacht betaald van het concessie-terrein (groot 500 hectaren) doch ook dit slabakte ten laatste en het Gouvernement overwoog juist de terugneming van het terrein, toen in Augustus j.l. twee Engelsche jongelieden hier aankwamen en een kijkje namen op de concessie. Zij hadden wel zin om den aanplant over te nemen en werden — na telegraphische onderhandelingen — bezitters daarvan voor de som van 500 ponden sterling......

Van de ongeveer drieduizend boomen die destijds ter plaatse geplant waren en sedert aan hun lot overgelaten, was inmiddels ongeveer een tiende gedeelte vruchtdragend geworden. Het product van die boomen wordt zorgvuldig door de nieuwe eigenaren ingezameld en vindt voor goede prijzen (25 cent per kokosnoot) gereeden afzet in de buurt, te Albina, St. Laurent, enz. Hoewel op menige plaats tusschen de kokospalmen onkruid is opgeschoten, schijnt de aanplant als geheel de periode van verwaarloozing vrij goed te hebben doorstaan. De hartrotziekte, die op verschillende plaatsen in de kolonie nogal schade aanricht, is hier tot dusverre niet opgemerkt.

De heeren Berkeley en Isaac, die in de Oost bij de kokoscultuur werkzaam zijn geweest, hebben goede verwachtingen van hun onderneming. Zij beschikken over kapitaal om een paar jaren voort te gaan en willen den aanplant zoo krachtig mogelijk uitbreiden. De derde aandeelhouder in de zaak, eveneens een jonge Engelschman, wordt over eenigen tijd in de kolonie verwacht. De eerste Javaansche arbeiders voor de onderneming bestemd, zijn in den loop der maand Januari van Paramaribo daarheen vertrokken.

* * *

Hetzelfde blad schrijft:

Onze boschnegers. Bij de jongste militaire patrouilles naar Moengo en omstreken tot het opvangen van déporté's, hebben heeren boschnegers van Cottica zich niet van hun beste zijde laten kennen. Voor de diensten die zij bewezen aan de patrouilles werden bedragen in rekening gebracht die eenvoudig ongehoord waren. De posthouder Van Lier is nu ter plaatse gezonden, vergezeld van eenige militairen, om een onderzoek in te stellen en te trachten tot een vast tarief te komen, evenals voor de Marowijne bestaat. Tevens zal hij nog eenige klachten onderzoeken, o.a. de bewering dat in Cottica verschillende „onwettige" kapiteins optreden.

* * *

Blijkens het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1923 kon men over het algemeen met het door den minister bij deze begrooting ingenomen standpunt, dat de bijdrage uit de schatkist aan de geldmiddelen der kolonie niet mag worden vergroot, instemmen, althans zoolang de toestand der schatkist dit onvermijdelijk maakt. Als stelsel is deze gedragslijn echter te eenvoudig dan dat zij op den duur, min of meer bestendig, zou kunnen worden gevolgd.

Wil men de kolonie opheffen, dan moet de geldelijke steun verband houden met hetgeen daartoe noodig is.

Eenige leden spraken hun instemming uit met de denkbeelden van den minister omtrent de instelling van locale gemeenschappen, die tot taak zullen hebben om in de plaatselijke behoeften te voorzien. Anderen achtten 's ministers denkbeelden te dezen opzichte theorethisch wel juist, doch betwijfelden, of zij bij de Surinaamsche toestanden passen.

Sommige leden meenden goede uitkomsten te mogen verwachten van de uitvoering van de denkbeelden, weerlegd in het rapport van den heer Pyttersen. Andere leden wilden zich niet verzetten tegen toepassing van de bedoelde denkbeelden, waarvan ook naar hun inzien wel goede resultaten te verwachten zijn. Zij waren echter van meening, dat voor de opheffing van de kolonie bovenal noodig is de immigratie van geschikte werkkrachten te bevorderen, en dat met de mannen ook voor de overkomst van hunne gezinnen moet worden gezorgd. Het geld aan immigratie be-

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

steed is productief, ook voor het Gouvernement.

Eenige leden stelden de vraag, waarom het grootkapitaal, bij voorbeeld op het gebied van de suiker, dat over voldoende vakkennis en ervaring beschikt, zich blijkbaar zoo weinig aan Suriname laat gelegen liggen.

Die vraag gaf aanleiding tot de opmerking dat de productiekosten in Suriname niet laag zijn, maar dat toch nog kort geleden de Nederlandsche Handelmaatschappij een zeer aanzienlijk bedrag voor een nieuwe inrichting in haar suikerfabriek heeft besteed.

Eenige leden verzochten den minister een duidelijk overzicht te geven van de vraagstukken inzake de grensregeling van Suriname, die thans nog moeten worden opgelost. Uit de opmerking van den minister, dat zich op dit oogenblik geen reëele moeilijkheden hebben voorgedaan, leidden deze leden af, dat het tijdstip gunstig is voor een definitieve oplossing, indien die nog moet worden tot stand gebracht. Zoodra werkelijke moeilijkheden zich voordoen en reëele belangen in het spel komen, wordt de oplossing veel bezwaarlijker.

Verschillende leden gaven uiting aan hunne teleurstelling over de wijze, waarop uitvoering is gegeven aan de gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs in Suriname.

Te dezen aanzien meende men te mogen verwijzen naar hetgeen bij de mondelinge behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer is gezegd door den heer Feber. Gevraagd werd wat de Regeering denkt te doen om tegemoet te komen aan den nood, waarin de scholen van de Broedergemeente der Moravische Broeders verkeeren.

Door het antwoord van den minister in de Tweede Kamer over deze kwestie waren vele leden niet bevredigd. Het is duidelijk, dat het gouvernement iets zal moeten doen, wanneer de zending door financieele onmacht gedwongen wordt, de vrijwillig aanvaarde onderwijstaak te beperken of op te geven, maar naar hun oordeel brengt de goede trouw, waarin toezeggingen werden gedaan en aanvaard, mede, dat niet tot dit uiterste wordt gewacht. Zij hoopten, dat de minister dat standpunt nader zou willen overwegen.

Gaarne zou men vernemen in welk stadium van behandeling de zoogenaamde kweekjesverordening verkeert.

* * *

Van hooggeachte zijde ontvangen wij ter lezing — met vergunning van den inhoud gebruik te mogen maken — een brief van de Surinaamsche Bauxite-Maatschappij. Wij meenen niet beter te kunnen doen dan den brief in zijn geheel hier te laten volgen :

In order to give you some idea of what we require, I shall attempt to give you a very brief summary of what has happened at Moengo since you visited there in 1919.

We began active building of the bauxite handling plant and the town of Moengo in November, 1919. In Februari 1921, due to the industrial depression, we were forced to decrease the building program practically 95 %, but maintained a labor force of about three hundred and fifty to four hundred on our payroll all the time.

The whole plant and townsite installation at Moengo is now about 50 % complete. The purified water system has been completed, along with the distribution system, so that all of the residents at Moengo are using an absolutely pure water supply. The sewage system and disposal plant has also been completed, making that sanitary privilege also available. We have over two hundred houses completed, and nearly all of the steel work of the plant or factory buildings proper has been erected, but not much of the machinery has yet been set, although most of same has been delivered. The grading of roads and streets has been well done, and taking it all in all, Moengo is a very pleasant place to live and also a very nice place to see now.

During 1922 we managed to ship over 12,000 tons of bauxite which, however, we were forced to ship in an undried condition, but we did manage to get it crushed by means of a small crusher which we had for construction purposes.

Among the aforementioned labor force of about four hundred which we have had at all times, there were two hundred fifty immigrant Javanese.

In regard to the Javanese, I feel like telling you something about their work. Many of them have learned blacksmithing, running motors, carpenter work, etc., but some of them have not been worth so very much to us. From information which I have been able to gather about Java and the condition of the people there, and especially about the type which it is possible to get as an immigrant, I believe I should say that we have been successful with our Javanese and that we have gotten as much out of them as any one should expect.

Right now we have two large steamers expected to load beauxite and hope that we will be able to load 3,000 tons into each, and on these same steamers we expect equipment and material to begin the completion of our beauxite handling plant, which should materially reduce our present costs as we have been doing practically everything by hand.

It has been our desire to increase our Suriname labor force by about 200 men, but have experienced some delay due to the local labor contract law, the enforcement of which on us at Moengo would mean a totally unnecessary expense of between four and five thousand guilders, and apparently the regulation of this matter will require some months because things move slowly in this country and there is an ingrown antipathy toward change of anything. I believe I am safe in saying that we may depend on the local Government not to hamper us with any unnecessary expenses, neither impose any unnecessary conditions which no other beauxite mining company in other countries is subject to, therefore, we expect to be doing considerably more work within a few months.

BESCHIKBAAR.

Curaçao.

De Begrooting in de Tweede Kamer.

Aan de behandeling der begrooting in de Tweede Kamer moeten wij nog een enkel woord wijden. De heeren Feber, IJzerman, Boon en mej. Van Dorp hebben erover het woord gevoerd. Eerstgenoemde spreker heeft de menschen op Curaçao willen vertellen, dat hij het met hen evengoed meende als met die in Suriname, en daarom verklaard, dat hij ook tegen verkoop van ons eilandenbezit in West-Indië is. Vervolgens heeft hij met instemming van den minister gepleit voor de vorming van gemeenten, en de belangen van het bijzonder onderwijs besproken.

Van meer beteekenis was, wat de heer IJzerman te berde bracht over den economischen toestand der bevolking. Hij maakte de juiste opmerking, dat emigratie moet voorkomen worden door uitbreiding van werkgelegenheid, dat aan de haven van Willemstad nog heel wat moet gedaan worden. Herinnerd werd nog aan het procédé-Goudswaard voor de aloïnebereiding, aan het ontslag-Cohen Henriquez en aan de reorganisatie der politie, terwijl ten slotte eenige voorbeelden werden aangevoerd van bemoeizucht van het departement van Koloniën in plaatselijke aangelegenheden. Het zal meer dan een verwonderen, dat daarvoor ook moest dienst doen de loodsgelden-geschiedenis. Zoo ooit dan was hier reden voor ingrijpen. Vooreerst om den moreelen kant der zaak tegenover de C.P.M. en verder om het onbegrijpelijk over-stag-gaan van den Kolonialen Raad. Zeer rake dingen heeft in dit verband mej. Van Dorp gezegd, die goed op de hoogte was der belastingpolitiek. Zij wees op het gevaar, dat men de indirecte voordeelen der groote

bedrijven, petroleum- en fosfaatindustrie, zou over het hoofd zien, en in de waagschaal stellen ten koste van directe belasting-voordeelen. De afgevaardigde Boon heeft dit nog wat aangedikt, en verder inlichtingen gevraagd over de relletjes van 17 Juli '22. O.a. werd gevraagd, hoe het mogelijk is geweest, dat op klaarlichten dag te Willemstad sterke drank werd rondgedeeld zonder dat de politie er iets van bemerkte. Toen kwam de Minister aan het woord. Van de loodsgeldenverordening werd meegedeeld, dat kort geleden den Gouverneur in overweging was gegeven, om de vaartuigen, die in de kolonie thuis behooren, overdag van het nemen van een loods vrij te stellen. Alsof niet de meeste schepen der C. P. M. *niet* overdag binnenkomen en uitgaan. De Minister heeft verder nog eens den nadruk gelegd op het niet bewezen zijn der sterke-drank-verstrekking, waarmee het kaartenhuis van den procureur-generaal, die daarop heel zijn apologie bouwde, ineenstort. Over het aandeel van Morera Colon bleef nog altijd het mysterieuze waas hangen : het is onwaarschijnlijk, dat hij de eigenlijke bewerker der opstootjes is geweest, maar zijn gedrag is van dien aard geweest, dat hem het verblijf op het eiland is ontzegd. Men krijgt neiging te stampvoeten, en te vragen : te deksel, wat heeft die kerel dan toch gedaan ?

Over de reorganisatie der politie sprekende, wees de Minister op de geldelijke bezwaren, maar zegde toch toe, dat de kwestie opnieuw aan den Gouverneur zou worden voorgelegd. Het zou inderdaad zonde zijn geweest, als die reorganisatie van de baan was gebleven. We zijn er al zoo heerlijk aan gewend.

Inmiddels is nu ook het *Voorloopig Verslag* der Eerste Kamer verschenen. Vol optimisme. Wij lezen de enormiteit, dat eenige leden wenschten te vernemen of de ontginning der fosfaatlagen door den concessionaris is hervat, en de bewering, dat aan de slechte verbinding met Curaçao goeddeels is te wijten, dat de cultuurondernemingen op St. Eustatius haar bedrijf onmogelijk eenigszins loonend kunnen maken.

Prosit !

Uit den Verren Vreemde.

Lausanne — Smyrna — enz.

De heeren die onderling over de Levant-kwestie van gedachten wisselen, komen niet meer in de vergaderzalen van Lausanne bijeen, maar zetelen ieder in hun eigen standplaats. Overigens is er echter weinig veranderd in de algemeen gevolgde gedragslijn. Met een kleine variatie op een bekend gezegde, kan men het verloop der onderhandelingen samen vatten in : de geallieerde wikt, de Turk beschikt.

Zullen wij Constantinopel, dan wel Angora als de Turksche regeering erkennen, dan wel beiden zooals dit op de Lausannensche samenkomst werd gedaan ? vroegen Poincaré, Curzon en Mussolini. Angora maakte 't uit: „ons en niemand anders".

Zal Rusland mogen meespreken ? Angora zeide : wij zijn contractueel met Moskou verbonden, wij zullen zonder de Sowjet dus niet tot een beslissing komen.

Angora bleef bij alles verklaren, dat het heel veel toegaf en ruime concessies deed ; het gaf eigenlijk niets toe, dan wat 't opzettelijk overvraagd had.

De geallieerden bleven bij alles verklaren, dat zij principieel niets toegaven ; zij gaven in alles toe.

De Turken maakten met elken zet hun positie sterker, doch bleven klagen, dat men hen als overwonnenen en als onmondige zwakkelingen wilde behandelen.

De groote mogendheden zagen zich verplicht, door haar houding, met elken zet haar positie nog te laten verzwakken; doch zij trachtten zich toch wijs te maken niets in macht en aanzien in te boeten.

Toen de conferentie te Lausanne uiteen spatte, waren de Turken vast besloten het concept-vredes-verdrag niet te teekenen, tenzij ook verder nog zou worden toegegeven aan hun verlangen tot een geheel vrij en onafhankelijk Turkije. Zij gingen blijmoedig heen.

De groote regelaars van de politiek in West-Europa, bleven naïef gelooven in een alsnog te verwachten erkenning van hun wijsheid en grootheid door de regeering van Angora. Bereikt hadden zij intusschen niets.

Nog waren de laatste vreemdelingen niet uit Lausanne vertrokken of het Smyrna-incident wierp zich op ter noodzakelijke voortzetting van de internationale bemoeienis met het Levant-vraagstuk.

De groote geallieerden hadden oorlogsschepen in de haven van Smyrna. Ook Amerika, dat te Lausanne zich niet doof en niet stom had kunnen houden, had er een oorlogsbodem, ter bescherming zoonoodig van de te Smyrna vertoevende landgenooten. Nederland had er, met gelijk doel, de Tromp heen gezonden.

„Er uit, jullie allemaal !" liet Angora hun weten. „Wat doen jullie in een Turksche haven ? Moet er beveiligd worden, dan is dit onze zaak. Elke andere opvatting wijst ons weer als onmondigen aan."

„Wij doen 't niet," verzekerden de geallieerden, zelfs zond Groot Brittanië nog een oorlogsschip meer.

Na wat over en weer praten, werd de Lausannesche wijze van doen toch weer toegepast. Om de vaste vredelievende bedoeling te toonen, zouden de Britten alle schepen, op één na, terug roepen ; 't blijven van dit ééne moest demonstreeren, dat aan het beginsel, van het recht tot het stationeeren van een beschermend schip, werd vastgehouden. Frankrijk en Italië hadden eenzelfde besluit genomen.

Het éene schip is den Turken nog te veel. 't Zal ook nog moeten verdwijnen, of voor het blijven zal een andere reden moeten worden gevonden, die de Turksche eigenliefde niet te na komt. Vermoedelijk zal men nu weer beginselkonsekwent zijn in de tegenovergestelde richting. Immers, waar men alle schepen op één na heeft laten vertrekken, ligt hierin het beginsel van heen te willen gaan, en is 't dan niet beginselvast, dit ook voor den eenigen overgebleven bodem door te voeren ?

Het Lagerhuis heeft intusschen ook de Turken reeds in de kaart gespeeld. Het heeft duidelijk doen uitkomen, afkeerig te zijn van elke politiek, die kans kan geven op het weer doen uitbreken van den oorlog met Turkije. Hierin ligt een aanwijzing voor de Kemalisten, dat zij, als zij maar aanhouden, baas zullen worden over het petroleum-gebied van Mosoel, want wil Engeland er niet om vechten, dan moet het er vrijwillig uit.

Zoo zullen de geallieerden overal moeten toegeven, waar de Nationalisten met het kromme zwaard dreigen.

De Turksche honger zal zich ook gaan uitstrekken tot die gebieden, welke vroeger tot het Turksche rijk gerekend werden, doch welke tijdens of na den oorlog, met Engelsche hulp, tot zelfstandige vorstendommen geworden zijn, zooals de Hedschas, Irak, en, hoewel minder volkomen, Egypte. Het Britsche mandaat over Mesopotamië zal evenmin als het Fransche over Syrië geëerbiedigd worden. De Italianen zullen in Tripolis bestookt worden. Kemalpacha voelt niets voor den Volkenbond, die de mandaten uitgaf, doch geen macht heeft om zich te doen eerbiedigen. Met Italië heeft hij in Noord-Afrika nog een oude rekening te vereffenen. Hij blijft pacifistisch op zijn manier, in de overvolle nationale vergadering zeide hij onlangs : de Turken eischen het recht op financieele, economische en juridische onafhankelijkheid, de andere mogendheden hebben dit slechts te erkennen en de vrede zal verzekerd zijn.

Als dit voor de groote heeren in Londen, Parijs en Rome niet duidelijk genoeg is, kunnen zij daarbij nog de beteekenis overwegen van hetgeen hij daaraan toevoegde : de versterkte betrekkingen met Afghanistan en Perzië, de versterking van de vriendschap en de economische relaties met Rusland vormen den ondergrondslag der Turksche politiek in het Nabije Oosten. Op dit oogenblik zijn wij sterker dan ooit.

Luidt dit niet precies als in Lausanne, waar de moraal der Turksche betogen aldus kon worden samengevat : kom maar op, als je durft?

Bevestigt 't ook niet onze opmerking, dat nergens duidelijker dan daar de juistheid wordt bewezen van het gezegde : de geallieerden hebben den oorlog gewonnen, maar zij hebben den vrede verloren ?

Het graf bij Loeksor.

Er is in de grafontdelving een rustpoos ingetreden. Na de seizoenvacantie zullen de stille en toch zooveel opzienbarende werkzaamheden hervat worden. De toevloed van nieuwsgierigen zal dan nog grooter worden. Alle bladen hebben aan de ontdekking van lord Carnarvon en Howard Carter, en aan de bijzonderheden van het graf van Toekank-Amen zooveel aandacht gegeven, dat wij het niet noodig oordeelen hier over het werk dier archeologische vorschers, over de herinneringen, wakker geroepen uit een slaap van 30 eeuwen, over de gevonden schatten van kunst, weelde en pracht uit tet wijden. Maar wel meenen wij even stil te moeten staan bij de vraag: wat nu? hoe nu verder, als het te voorschijnhalen zal worden hervat ?

Er zijn, eeuwen geleden, dieven in het graf geweest, die waardevolle stukken in hun geheel meegenomen, en van andere gedeelten afgerukt hebben. Niets is voor grafschenders veilig.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Ook de overweging, dat de pharaoh, in zijn rust gestoord werd, of dat hem iets werd ontnomen, van hetgeen men toch noodig had geoordeeld hem in zijn graf mee te geven, om als een waardig Egyptisch vorst, naar de opvatting van zijn tijd, in het hiernamaals te kunnen voortleven, ook die overweging had de snoodaards niet weerhouden de rust van het graf te verstoren. Niets is den grafschenders heilig.

Maar als de wetenschappelijke vreemdelingen, na 't graf ontdekt te hebben, er alles uit halen, dan is dit geen diefstal maar een in veiligheid brengen van een gevonden schat.

Als deze geleerden, tegen het protest van een Anglikaanschen bisschop van Chelmsford in, de muren, de zegels verbreken en tot in de graftombe van den vorst doordringen, dan is dit een werk de bewondering van geheel de wereld waardig.

Of wij dit veroordeelen? Wij wijzen slechts op 't betrekkelijke van alles, niet alleen voor die verhoudingen waaraan Einstein's relativiteits theorie te toetsen is. Geef iemand een snee in den buik; de veroordeeling wegens misdaad volgt. Doe hetzelfde volgens de regelen der wetenschap, en gij zijt een kranig operateur. Waag iets te ondernemen, waarmede één menschenleven gemoeid kan gaan; de menigte dreigt U te steenigen. Manoeuvreer zóó, dat aan Uw beleid een overwinning wordt toegeschreven, behaald ten koste van duizend dooden, het volk stroomt samen om U te vereeren en te huldigen.

Wij zouden ons niet kunnen indenken, dat men, na de ontdekking van het merkwaardige graf gedaan te hebben, eenvoudig zou hebben besloten er niet in te kijken. En evenmin, dat men, na al het mooie en merkwaardigs te hebben mogen aanschouwen, alles kris en kras door elkander zou hebben laten liggen, de deuren weer verzegeld en de toegangen weer afgesloten zou hebben, voor eeuwig: veilig en heilig.

Maar wij hebben niet gelezen van de bestemming, van de voorop gezette bestemming, aan al dat merkwaardige, waardevolle en mooie toegedacht, in deel, noch als geheel, en op de wenschelijkheid van een zoodanige beslissing wenschen wij toch te wijzen. Men zorge, dat het geheel bespaard blijve van uitelkander gaan, van verspreiden der stukken. Men zij vroom bedacht om het geheel in een stemming van wetenschappelijke heiligheid te bewaren. Deze gedachte nader vorm gevende, zou zij b.v. te verwezenlijken zijn door te Loeksor een gebouw te doen verrijzen, geheel den inwendigen vorm weergevend van het graf van Toet-ank-Amen, doch in afmetingen zooveel malen vergroot, dat de nu opgestapelde, door elkander gelegde voorwerpen, op goed overzichtelijke wijze, zooveel doenlijk in de oorspronkelijke rangschikking, een ruime plaats kunnen vinden. De deskundigen zouden hebben uit te maken, wat daarbij te doen ware om het behoud der schatten te verzekeren. Wellicht zou 't noodig zijn door glas- of tralieafsluiting tegen roofzucht te waken.

Voor een dergelijk doel zijn de sommen zeker, zonder veel moeite, bijeen te krijgen.

Het overbrengen van de schatten naar het museum te Kaïro, al dan niet met de bedoeling ze later naar elders — b.v. naar Engeland — over te brengen, mag niet als een bevredigende oplossing worden beschouwd. Het weghalen met dergelijk voornemen zou inderdaad een veroordeeling van grafroof en grafschennis opdringen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

De Directeur van Het Princesse Tooneel bericht dat de voorstelling op 12 Maart a.s. van *Champagne* (Anggoer Poeff), Indische Verlofgangersydille, voor leden van Oost en West toegankelijk is tegen gereduceerde prijzen t.w. Loge en Fauteuil *f* 3, Stalles en Parquet *f* 2, Balc. I en Balc. II *f* 1.

De Uitgevers-Maatschappij *„Elsevier"* meldt ons dat een tweede druk is verschenen van *Het Geluksland*, een vertaling door A. E. Huber van den Deenschen roman, „Lykkens Land" door Jorgen Falk Ronne.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

LEZING over *Suriname* met lichtbeelden door den heer Dr. M. van Blankenstein op *Vrijdag 16 Maart* e.k. des avonds ten 8 uur in de bovenzaal van de „Oranje-Societeit", Prins Hendrikplein alhier.

Toegang voor de leden met een(e) introducé(e).

Van „Boeatan":

LEZING met lichtbeelden door Mevrouw *A. J. Resink-Wilkens*, uit Djocdja-Karta over: *Wat er gedaan moet worden in het belang van de Indische Kunstnijverheid*, op *Zaterdag 17 dezer* ten 8 ure n.m. in het Gymnasium Laan van Meerdervoort 57, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Gratis toegangskaarten te verkrijgen bij *„Boeatan"*, Heulstraat 19, iederen dag tusschen 10 uur v.m. en 6 uur n.m.

UITNOODIGING TOT EEN BEZOEK AAN BOEATAN, op de Jaarbeurs te Utrecht van 13—22 dezer, of aan de toonkamers van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt in Heulstraat 19, Den Haag.

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs.

Onderwijzer met de hoofdakte en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.

Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Opzichter werkplaats voor afd. instrumentmakerij bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Technicus voor electro-zwakstroom bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Leider spoorweg-telegraafdienst.

Zij die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling, onderafdeeling A.B., van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 28 Febr. tot 7 Maart 1923.

Nieuwe Leden.

W. Bish, cand. Ind. Ambt., Den Haag, van Speijkstraat 176, *f* 2.50.

E. M. Stok, cand. Ind. Ambt., Den Haag, Laan v. Meerdervoort 273, *f* 2.50.

J. Harkink, Off. v. Gez. N.-I. L., Den Haag, Ziekenhuis Zuidwal, *f* 5.

D. L. Baron van Slingelandt, Nijmegen, Evertsenstraat 42, *f* 5.

G. N. Verhoeckx, Asp. O. O., Prins Hendrikkazerne, Nijmegen, *f* 5.

Dr. A. A. L. Rutgers, Directeur Dep. v. Landbouw, Buitenzorg, *f* 5.

Afschrijven.

Th. A. Alebeek, Amsterdam, Mauvestraat 19 huis.

Adresveranderingen.

H. Polak, gedipl. civ. gezaghebber, van: Wiesbaden, Pension Fortuna, Paulinestrasse 11, naar: Amsterdam, Leidsche kade 77, *f* 5. (Heeft de contributie over 1923 reeds voldaan).

W. Sybranda, onder-luitenant Art., van: Utrecht, de Lessepsstraat 18, naar: Bandoeng D. v. O.

G. W. Beijer, Den Haag, van: Korte Houtstraat 17, naar: Korte Houtstraat 13, Hotel Rode.

Th. van Dissel, O.-I. Hoofdambtenaar m. v., Den Haag, van: Valeriusstraat 55, naar: Antonie Heinsiusstraat 56.

Mevr. T. ter Horst, geb. de Boer: van: Scheveningen, Badhuisweg 37, naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 80.

M. L. Ingram, Controleur B.B., van: Den Haag, Bentinckstraat 54, naar: Hilversum, Sterrelaan 21.

L. Tip, Resident m. v., van: Amsterdam, van Okerghemstraat 4, naar: Den Haag, Frankenslag 119, *f* 5.

G. L. van der Molen, van: Amsterdam, Rokin 162, naar: Hilversum, Regentesselaan 4, *f* 5.

L. J. Hopman, van: Leeuwarden, Kanaalweg 19, naar: Heerenveen, A. van Riesenstraat 474.

R. Ch. Gaade, Majoor Artillerie, van: Djokdja, naar: Malang.

H. J. Slegtenhorst, Leeraar A. M. S., Djokdja, van: Hospitaalweg 8, naar: Sultans Boulevard 2.

J. F. A. C. van Moll, Directeur v. h. Bureau voor Indische Cultuurzaken, Breda, van: Boschstraat 21a, naar: Molenstraat 8.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

...DIE-COMMISSIE. **Jongelieden.** Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

...RMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren *f* 1,50, ...enmaal *f* 0.75 en diner *f* 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

...HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma ...TINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Over Bali en zijne bewoners.
Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Djokdja, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is voorloopig gevestigd: ...h Hopstraat 12, alhier.